

971

საქართველოს ქალი
თეიმურაზი
№ 2 1971 წ.

ბესთაჰი. ლენინის მონუმენტი.

ფოტო ლ. ნაკობაშვილისა

„საქართველოს კალი“

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის
უკველთვიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მხა-
ტერულ-ლიტერატურული ჟურნალი.

«САКАРТВЕЛОС КАЛИ»
Ежемесячный общественно-политический и
художественно-литературный журнал ЦК КП
Грузии.

საბჭოთავო საქართველოს საქართველოს საქართველოს

ბიოგრაფიული

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს კარგი დამსახურებული მოქალაქის

1609

დამთავრდა 1970 წელი. საბჭოთა ქვეყანამ განვლო კიდევ ერთი მიჯნა. ამ წელი დასრულდა საბჭოთა ხალხის გმირული შრომა VIII ხუთწლიანი გრანდიოზული გეგმების შესრულებისათვის. შეიძლება ითქვას, რომ ჩვენი მუშებისა და კოლმეურნე გლეხების, საბჭოთა ინტელიგენციის თავდადებასა შრომამ სათანადო ნაყოფი გამოიღო. ხუთწლიანი დაგეგმვები წარმატებით შესრულდა მრეწველობაში, სოფლის მეურნეობაში, კულტურულ მშენებლობაში. ამ მხრივ განსაკუთრებით აღსანიშნავია 1970 წელი, როდესაც სოფლის მეურნეობის თითქმის ყველა დარგმა უხვი პროდუქცია მიიღო და წარმატებით შეასრულა სახელმწიფოსათვის კვების პროდუქციებისა და ნედლეულის მიყიდვის გეგმები. მთელმა რიგმა რესპუბლიკებმა და ოლქებმა, მრეწველობის მრავალმა დარგმა, ცალკეულმა საწარმოებმა ვადადნა და გადაჭარბებით შესრულეს გეგმიური დაგეგმვები. ახან უდავოდ შეუწყო ხელი იმ გარემოებას, რომ მთელი ჩვენი ხალხი 1970 წელს ჩამოიღო იყო დიდი ლენინის დაბადების ასი წლის თავისადმი მიძღვნილ სოციალისტურ შეჯიბრებაში, რომელმაც არჩვეულებრივი ფართო გაქანება მიიღო და მშრომელთა დიდი აქტიურობის ნიშნით მიმდინარეობდა. მართალია, ლენინის დღეები აპირდნენ ჩატარდა, მაგრამ დაწყებული შეჯიბრება ინერციით გაგრძელდა და ახლა ის სკკპ XXIV ყრილობის მოწვევას ეძღვნება.

საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის 1970 წლის დეკემბრის პლენუმზე ახ. ლ. ბრეჟნევმა აღნიშნა ის დიდი შრომითი წარმატებანი, რაც ჩვენი ქვეყნის მშრომელებმა მოიპოვეს ხუთწლიანი შესრულებისათვის და მოუწოდო ჩვენს ხალხს კვლავაც თავდადებათი იმუშაოს ახალი ხუთწლიანი დაგეგმვათა უწყველად შესრულებისათვის. საბჭოთა კავშირის უმაღლესი საბჭოს მეტრე მოწვევის მეორე სესიამ დაამტკიცა ახალი ხუთწლიანი I წლის სახელმწიფო გეგმა და ბიუჯეტი. ყველა ჩვეთაგანის ვალთა ახალი წლის პირველი დღეებიდანვე უზრუნველყოფით მათი დროული შესრულება.

საბჭოთა ხალხის დიდ შრომით წარმატებებში ქართველი ხალხის წვლილიც არის. საქართველოს ყველა მშრომელი თავდადებათი შრომობდა, რათა უზრუნველენ ლენინური პარტიის, საბჭოთა მთავრობის

ბის ყველა დაგეგმვა. ამ შრომის შედეგად ნათელია: ხუთწლიანი თითქმის ყველა დაგეგმვა მრეწველობის, სოფლის მეურნეობის, მშენებლობისა და კულტურის დარგში შესრულებულია, ხშირად მნიშვნელოვანი გადაჭარბებითაც. საქართველოს მშრომელების ეს შრომითი ამავედროს ლენინის ასი წლის-თავთან დაკავშირებით დაიწყო და შემდეგ გრძელდება სკკპ XXIV ყრილობის, საბჭოთა საქართველოს და საქართველოს კომპარტიის 50 წლისთავის აღსანიშნავად.

ჩვენი ხალხის სერიოზულ წარმატებებში, რაც საქართველოს კომუნისტური პარტიის კოვლედირი ხელმძღვანელობით არის მოპოვებული, დიდი წვლილი აქვთ შეგანილი ჩვენს ქალებს. ქარხნებსა და ფაბრიკებში, საკოლმეურნეო მიწებზეცა და მეცხოველეობის ფერმებში, საბჭოთა მეურნეობებში, სკოლებში, კულტურულ და სამეცნიერო დაწესებულებებში ქალები თავდადებათი შრომობენ და გმირობის არაერთი მაგალითი ვეჩინენ. ამიჯომ არის, რომ საქართველოში სოციალისტური შრომის გმირთა და ორდენისათა რიგებს მრავალი ქალის სახელი ამშვენებს. სასიხარულოა, რომ ძველი ვევერანების გვერდით ჩვენ ვხვდებით ახალგაზრდებსაც, რაც იმის საწინდარია, რომ სამომავლო ცვლა იზრდება. აქ, მოკლე წერილში, არა გვაქვს საშუალება ჩვენი სახელოვანი ქალების და მათი გმირული საქმეების მეორე რიგებზე კი ჩამოვთვალოთ. მე მინდა მათ მივულოცო ხუთწლიანი წარმატებით დასრულება და ვუსურვო, რომ მათ გმირულ შრომას კვლავაც უსაზღვროდ ჩვენი წარმატებები, ჩვენი ხალხი.

ამასთან ერთად, არ შემიძლია არ მივმართო ჩვენს ქალებს შემდეგი სიტყვებით: ქალის ყველაზე დიდი და საპატიო მოვალეობა შეიძლება აღზრდა, ჩვენი საზოგადოების ახალი დირსეული წვერების გამოწერითაა. ჩვენ არა ერთი სახელოვანი დღე გვაყავს, რომელთაც შობეს და აღზარდეს 5 და მეტი შვილი. მე ვისურვებდი, რომ ჩვენი მრავალშვილიანი დედების რიგებს შემატებოდნენ ათასობით და ათათათასობით სახელოვანი და გმირი დედა. ვამარტოლო ჩვენი ხალხი ახალი გმირული საქმეებისათვის! ვზარტოლო კომუნისტის მომავალ მშენებელთა არმიას! ეს იქნება სამშობლოსათვის საუკეთესო საჩუქარი.

სუსთავი და სუსთაველაქი

და ის, რაც გუთნისა და კავის საუბრებში, მაშინდელმა 'სიდუბეებში' ვერ შეძლო, ოქტომბრის რევოლუციით გარდაქმნილმა ჩვენმა ეპოქამ გააკეთა. რუსთავი კვლავ აღდგა ნაქალაქარზე და საქართველოს რუკაზე ისევ დაიკავა ძველი ადგილსამყოფელი, როგორც მძლავრმა სამრეწველო ცენტრმა, ჩვენი რესპუბლიკის სიამაყემ.

მაგალითად, შორეული სოლოკამსკიდან გზაწინდენ ასაწყობ სახლებს, დონბასიდან-ლითონის კონსტრუქციებს, ლენინგრადიდან-ელექტრომომწოდებლებს, ნიკოკასტორსკიდან—ბლუმენგის აღჭურვილობის ურალიდან—მილხავლინაივი საამქროს და ნადგარებს.

ამიტომ ეძახიან რუსთავს მეგობრის ქალაქს, მშათა ქალაქს. ამჟამად რუსთავი 40-ზე მეტი ეროვნების წარმომადგენელ შრომობს. საუკეთესო ტრადიციად იქცა ჩვენი ქალაქის საწარმოთა კოლექტივების ცთაცის სტრატეგია და დონეცკის, ლენინგრადის, ზაქარევის, სუბოტინის, კიროვოს, ნილ და სხვა სამრეწველო ქალაქების კულტურისა.

სივარულს შეინათა!

რუსთავს აშენებდა მთელი საბჭოთა ხალხი. ჩვენი საშობლოს მსხვილი სამრეწველო ცენტრიდან აქ განუწყვეტელ ნაკადად იგზავნებოდა მოწყობილობანი, მექანიზმები, საშენებლო მასალები, ამანათები, მშენებელ-მეცნიერებთა გამოცდელი კადრები...

რას მხრძობს ღაწურსივია...

როცა რუსთავის ნაობა მიწის ექსკავატორმა მკერდი გადაუხსნა, ახალგაქრილი სამიჩკლიდან მზეზე აელვარებულმა ციცებმა ვეება სიბი ქვა აიტაცა. სარქველმობილად აღვიდას უძველესი სამარხი აღმოჩნდა.

ანტიკური ხანის აკლდამაში, სადაც, გეოგრაფიკა, ქალიც იყო დაკრძალული, სხვადასხვაგვარ ბრინჯაოს სამკაულთან ერთად თიხის ფიალაც იპოვეს. იგი მისი გამოკეთების ნატივს ოსტატობაზე ღაღადებდა.

იჭრებოდა ძველ ნაქალაქარზე ახალ ნაგებობათა სამიჩკლები და ბევრგან ფარდა ეხდებოდა შორეული წარსულის მიწაგაღაფარებულ საიდუმლოებს.

ერთ-ერთი ძველი ნასასლარის მახლობლად, შვის სინათლეზე, შემზარავი სურათი ამოტივტივდა: აქ ჩაჩხილი იყო ქალწულის ჩონჩხი, გაწვილი მარჯვენა ხელთან წაღდიო. თავი კი არსად ჩანდა. იქნებ მომხდურ მაჰმადიანთა ურდობმა იგი თან წაიღეს, როგორც ნადვლი, ეს წაღდი კი იმ იარაღთანაა, ქართული ქალი რომ მუშლივით შემოხეული მტრის მოკვრისას ცდილობდა.

მაგრამ მტრის ძალმომრეობამ რუსთავი—საქართველოს ეს ერთ-ერთი ბურჯი და კულტურული ცენტრი—რამდენიმეჯერ აღგავა სიირისაგან მიწისა.

ერთი ძველი ლეგენდა მოგვიხიბრობს, რომ მტერთა ურიცხვი შემოსევისაგან გაპარტახებულ რუსთავის მიდამოებში უმთავრო ღამით მოდიოდნენ თურმე აქაური მკვიდრნი და უკუნით სიზნელეში ხნადნენ, თესავდნენ, რომ ნაქალაქარზე კვლავ სიცოცხლე აეუვაყვებნათ.

ელენე კორნუშვილი

თუ უნაჩ რუსთავებზე მეტალურგიული და ქიმიური წარმოების საიდუმლოებას რუსი, უკრაინელი და სხვა მომე ხალხების დაზარებით სწავლობდნენ, დღეს თითონ არანა სხვების მასწავლებლები. მაგალითად, ჰენს ქალაქში გაიარეს პრაქტიკა მეტალურგიულ, ქიმიური მრეწველობისა და სამწებლო ინდუსტრიის დარგში პოლონეთის, ჩეხოსლოვაკიის, რუმინეთის, უნგრეთის, ბულგარეთის, კუბის, კორეის, ინდოეთის, ვიეტნამის, ირანისა და სხვა ქვეყნების წარმომადგენლებმა. მართალია ის ფაქტი რად ღირს, რომ რუსთავის მეტალურგიული ქარხნის უფლი დირექტორი, ლენინური პარტიის ლურჯები ს. შარაძინევი ხანგრძლივად პერიოდით არის მიწვეული ინდოეთში, ჩოჯირც მეტალურგიული წარმოების მთავარი სექციისტი.

ბატა მღვდელთმამი

სიმონი პრუდომოვი

რუსთავი დღეს და ხვალ

შენებლობის დაწყების პირველ წლებში რუსთავის ქუჩების სიმჭიდროვის გამო სახელწოდება ნაცვლად ნომრებით იდენტიფიცირდნენ, ისიც პირობითად, თორემ არც ერთ მთავან არ ჰქონდა ქუჩის ნამდვილი სახე. დღეს რუსთავში 112 გამოწერილი და ქუჩაა.

1944 წლის 28 სექტემბერს რუსთავის ყვლე მუშობრში ჩადგა პირველი ორსართულიანი რეაბილიანი საცხოვრებელი სახლი, რომელიც მაშინ ერთადერთი და უკვლავად დგებოდა იყო. დღეს რუსთავში 8-9 სართულიანი სახლები შენდება, ხოლო არც თუ ახე შორეულ მომავალში თერმობეტი და თოხმეტსართულიანებიც აიგება. დღემდე ქაშვილები საცხოვრებელი სახლების საერთო ფართობი მილიონ კვადრატულ მეტრზე მეტია.

1945 წლის ზაფხულის მიწურულს რუსთავში პატარა სასკოლო შენობა ჩააყენეს წყობრივ, რომელშიც მხოლოდ მან მოსწავლე სწავლობდა. დღესათვის ჰენს ქალაქში 20 სასკოლო სკოლა და სკოლა-ინტერნატი. 7 კლ — მუშა-ახალგაზრდობის სკოლა 22.840-ზე მეტი მოსწავლეით.

რუსთავის მშრამდელთა განკარგულებაშია ელსაყოფაცხოვრებო, სამკურნალო, საეკიპო დაწესებულებათა ფართო ქსელი, საეკიპოლო დრამატული თეატრი, ფართოპროგრამიანი კინოთეატრი „რუსთაველი“, კულტურისა და დასვენების დიდებული პარკი ხელგურნოტი ტბით, რეკონსტრუირებული პირენისა სახაზო, მეტალურგია, ქიმიკოსია, მშენებელთა კულტურის სახლები, პოლიტექნიკური ინსტიტუტის დაუსრუბელი განყოფილება, მუსიკალური სასწავლებელი, ქიმიურ-მეტალურგიული ტექნიკური, სპორტული სკოლა, თოხი პოლიტექნიკური სასწავლებელი, საბავშვო და საქალაქო საავადმყოფოები...

რუსთავი უკვე უკონის ასაშობა, მაგრამ საყოველთაო ქალაქის არც სიღამაშით ჩამორ-

ჩება, არც საწარმოთა სიმძლავრით, არც მოსახლეობის რაოდენობით. ქალაქში ასი ათასზე მეტი მცხოვრებია.

საქვეყნოდ არის სახელმანქმული რუსთავის მეტალურგიული ქარხანა, ქიმიური კომპინატი, ქიმიური შოკოსი, აწესწავლებელი, ცემენტისა და სხვა საწარმოები. რუსთავის 24 საწარმო მსოფლიოს 50-ზე მეტ ქვეყანას უგზავნის პროდუქციას.

კიდევ უფრო საშაყო ქალაქის მომავალი ზრდის პერსპექტივები. მოკლე ხანში რუსთავის საწარმოთა რიცხვს მიემატება ქიმიური რეაქტივებისა და ლექსავებების ქარხნები. ქალაქში იქნება ქორწინების სახლი, შანადღელიანი სასტუმროს შენობა, საყოფაცხოვრებო მომსახურების სახლი, სასკოლო კვების კომპინატი და სხვა ახალი ობიექტები... მიდინარე მტკვარზე აიგება მეორე ხიდი, იაღლუჯის მთის პლატოზე გავნდება ბაღი დასაცენებელი სახლებით. რუსთავის ფუნქიული სააპერო-საბავშვო გართო დაუკავშირდება ქალაქს. საბჭოთა საკონსტრუქციოს ნი წლისთავისთვის ქალაქის ცენტრალური მაგისტრალზე იგლიან ტროლეიბუსები.

საშაყო მხარეაშხარ

ინდუსტრიული რუსთავის აშენება-დამშენებაში ვაყვითოა მხარამხარ მრავალმა ქალმა შეტანა ღირსეული წვლილი.

თუ 1946 წელს რუსთავის საბავშვო საბჭოს ოციდედ დებუტიდინა მხოლოდ ორი იყო ქალი, დღეს რუსთავის საქალაქო საბჭოს 242 დებუტიდინა 108 ქალია. ბევრი, ძალიან ბევრი დავწომისილი ქალი ცხოვრების ქალაქში.

მერს თუშინეშილი რუსთავის ვეტერანი მშენებელია. იგი მავიციკისა და ტულის მეტალურგიულ ქარხნებში მუშაობის მიღღარი გამოსდილობით მოვიდა, მოვიდა მაშინ, როცა აქ ინდუსტრიული რუსთავის ასაგებად, უკაცრიელ ველზე, 1944 წლის გაზაფხულს პირველი კარები დადგეს. ვერამ აინერვაკიისის მეტალურგშიშის ახლადშექმნილი ტრანსის ცენტრალური ლაბორატორიაში დაიწყო მუშაობა და, აქ, მეთოხედ საუკუნეზე მეტია აქ მოღვაწეობს. ლაბორატორიის უფროსთან — ივანე ოვადიუცისთან ერთად მან ბევრი რამ გააკეთა ადგილობრივი გაჯის გამოყენებით ახალი სახეობის

და ცაყა თომავალს მართავს. რაც „სტრუქტურა“ წელწადში მის „რეინის რაშს“ ქარხნის ტერიტორიაზე მანძილი გაუვლია, დღემდე აკვადორის 24-ქარ თავისუფლად შემოწვდებოდა.

ჩვენი ქალაქის საპატიო ადამიანია ქიმიკოსი შირს მანუჩიანი — პირველი რუსთაველი ქალი, რომელსაც სოციალისტური შრომის გმირის წოდება მიენიჭა.

ახლა რამდენი უვარსკვლავო გმირია საზოგადოებაში მარტო ქიმიური ბოქოს ქარხნის წარჩინებული მშახვევის ელენე კოჭიაშვილის, მერი ხოლუაშვილისა და ლეონ ხეშელაშვილის დასახელებაც იკმარება მათ კარგა ხანია შესარდებს წელითი გემამ და 1970 წელს 1971 წლის ანგარიშში მუშაობდნენ.

ქალაქში დიდი სახელითა და პატივითა მით სარგებლობენ რესპუბლიკის დამსახურებული მსწავლებელი ბაქმანდრას თოქუაშვილი, ექიმი უნდინა არჩაუაშვილი და მრავალი სხვა. ყველა იცნობს თანამოქალაქე პარინა ჰსინიძის-მიქელაძის, რომელიც არქიტექტულ მოგზაურობაში გემ „ჩელუსკინი“ დაიბადა.

ქალაქს ჰყავს შესანიშნავი დიასახლისი და ხეშმადეარე რუსულან ჯაშხარაძის სახით მუდელტრეული ქარხნის დამამარტო სამქროსტიტი, ინსტიტუტ „ავტომატურების“ განყოფილების უფროსი, პარტიის საქალაქო კომიტეტის მდივანი, საქალაქო სპორტის დამსკომის თავმჯდომარე — ასეთია მისი ცხოვრების ცვა.

როდესაც ამ რამდენიმე ხნის წინათ რუს...

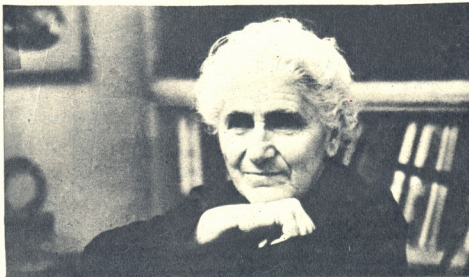

ელიტურ საუნე მასალათა მისაღებად, შექმნა ძვირფასი წივი ბეტონთა და ხსნართა შემადგენლობის შესახებ. მოამზადა საინჟინერტაციო ნაშრომი შუენებლობაში ადგილობრივ სილათა გამოყენებაზე.

რუსთავის ვეტერან მეტალურგ ქალთა შორის მარინა ბაშაძე ერთ-ერთი პირველია. სატექნოლოგიური ქარხნის ინჟინრად მუშაობდა, როცა ამ საწარმოს ქარ არც ერთი სამქრო არ მუშაობდა. იგი ერთ-ერთი პირველი საბჭოთა ალიბინსტი ქალია, რომელმაც 1928 წელს ყაზბეგზე ახალით საფუძველი ჩაუყარა შოთაბელობას ჩვენი ქვეყანაში. ზუთი წელია, რაც პენსიაში გავიდა, მაგრამ კვლავაც ყველა საზოგადოებრივი საქმის აქტიური მონაწილეა, საქალაქო საბჭოს თოქმის ყველა მოწვევის დებუტატია.

კაცა გოლუმიანი მაღალმთიანი სვანეთიდან, ლენტეხის რაიონის სოფელ ახალშენიდან მოვიდა რუსთავის ველზე დიდ სახალხო სამქრო მონაწილეობისათვის. მეტალურგიული ქარხნის რეინების სამქროში ორთქლმავლის მემწანეობას დაეუფლა და ვალე ამ საქმის ვირტუოზი გახდა. დღენიდგ ქარხნის სამქროდან სამქროში დაქროდა

მარინა ბაშაძე

მისი ორთქლმავლი, დარბაზელი სვანის ჩიბუხვიით ამოღებული. მიჰქონდა ნელდელეული, მიჰქონდა შუა პროდუქცია... მეტალურგმა ბიჭებმა „გაბირების ტალევის“ შეარქვეს სვანეთის მთის შვილს. თავდადებულ შრომისათვის ბევრი ქილო დამსახურა. მის მეტრდ შრომის წითელი დროშის ორდენიც აწმუნებს. მალე ქარხანაში ორთქლმავლები კომფორტაბელური თომავლებით შეიცვალა

თავს ირანის შაჰი მუშამედ რევა ფიქლევი ესტუმრა ინდუსტრიული ქალაქი დათავალიტირების და რუსულან ჩაფარბე გაყვების „მან თავის ალტაცება ამ სიტყვებით გამოიტატა: რუსთავისთან თვალწმრტაც ქალაქს მხოლოდ ასეთი მერი უნდა შეუდგესო.

გიორგი ბალაშვილი, გავით „სოციალისტური რუსთავის“ რედაქტორი.

თვალა ე, ერთი კვირის შემდეგ, ყველაფერი კალაპოტში ჩადგა, ქიტას თანადანი მივიყვანე სოფელში და აღმამინებინე, რომელსაც ერთი წუთით თავიანთი არსებობა აზარაობდა მოეჩვენებინა, ნებით თუ უნებლოთ, შეგინებთ თუ ინსტიტუთ, დავიწროვებინა მართლმადიდებლობის, დუბურდინებთ თავის აღმამინებრ მოწყობებას. მწინდენ, იმპროვიზირებ, შრომობდნენ. ეს იყო, ალბათ, ნამდვილი პირი ცხოვრებისა, და სიყვლედილსა და აზარაობის ძლიერ სიწრფელს ეს იყო.

...ვევლებურად იკრიბებოდნენ სამკუდლოში. წყნ თანდათანობით ფართოვდებოდა. ლადია კი დღითიდღე უმზირებდა ხეულებას, უფრო გახდა და თვალში მისი ჩაუვლდა.

ტყე იფოთლებოდა. ხეები ჩრდილებს იკეთებდნენ. გაფოფრქვნივნი იმამებში, ზეიმობდა ვახაფხულები.

ლადიას ყოველ დღეს მიჰქონდა შინიდან იმამნები და ისინი აქ, სამკუდლოში, ჭინებოდნენ. გარინდებობდა ლადია, თვალს გაუშტერებდა ამწეებულ მიდამოს, გაფოთლი ტყეს, სადაც უკვე გზველი იმამდა, და სველიანად ჩაილაპარაკებდა:

— კარგია სიცოცხლე ტბილია! — მერე ხეულებს აუტყვებოდა და თვალუბრიდან ცრემლი სცივდებოდა.

და აი ერთ დღეს მოხდა ისეთი ამბავი, რამაც მთელი სოფელი აფორიაქა.

სოფელში მოვიდა მარხის ბოქაული. თან მოჰყვდა დაბალი, გიბრტყავანებულ გამოიმჩიებული. მამასახლისს გამოუძახეს და პირდაპირ სამკუდლოსაკენ გამოემართნენ. თითონ ბოქაული კი სოფლის ეკლესიაში დარჩა. სადამო ხანი იყო. შვე ჩადიოდა. მისი წითელი, ცივი სხელები თითქოს ლევის აწეოდნენ დედამამად და თან რაღაც სიწრფელს და სვედა ჩამოჰქონდა.

სამკუდლოში ვანი და ლადია მუშაობდნენ. უცებ ლადიამ თქვა: რისაკენ ვახუბდა, ისედა უფრამაზალი, მთლად გაფოთლი და საბურელის ლატანზე ხელი გაუშვსა.

— რა მოვიტყვებ? — ეკითხებოდა ვანი. ლადია კი ჭეჩქარაყვნივნი იყვრებოდა და დღებდა.

ვანამაც მიიხედა და დანახა ოფიცის ტანსაცმელი გამოწყობილი გამოიმჩიებული, რომელსაც მამასახლისი და იმამული მოჰყვებოდნენ.

- სად მიდიან?
  - ალბათ აქ, — ხმა აუტყვალდა ლადიას.
  - უკანა კარიდან გადი, მე დავუხედებო, — ურჩია ვანომ.
- ლადიამ ნაძალადევი გაიღო და ხელი ჩაქცია. მერე საბურველი ისე ღონივრად დააბურა, რომ ცეცხლს აღმა კაცის სიმაღლეზე აწეოდა.

სამკუდლოსთან შეჩერდნენ. მსუქანი, კისრტყავანდნელი გამოიმჩიებული მძიმად ჩამოვიდა ცხენიდან და უზანგში გახლართულ ფეხს ხეგნითი აძრებდა.

სამკუდლოში სულ ბოლოს მამასახლისი შემოვიდა. წელში უარესად მოზობილო და უმწირო თვალებით შეუყურებდა მკუდლებს. ვანი ხელუბნობილი იდგა, ხან დაშავებულ სტუმრებს შეუხედავდა, ხანაც ფეხრქმელ ლადიას. საცვირავს იყო, ლადია მამასახლისის ლატანს ხელს არ უშვებდა, არავითარ საჭიროებას ადარ მამასახლისს და ის მინაც განაკრბობდა საბურველის ბურვას. ისე ჩაფრინოდა ლატანს, თითქოს ხანას მასში ხელდასვა.

- თქვენში გვლაშვილი რომელია? — იკითხა გამოიმჩიებულმა.
- რაშია დატყე, ბატონო გამოიმჩიებულო? მე ვარ!
- თქვენ სამკუდლოში ბატონო.
- რისთვის?

საბურველი ნელანელა გაიხრდა და ჭურის თავზე ავარდნილი ალი ეწრიახად ვაჭრა.

— მავაზე მერე მოვილაპარაკებო. ისაუბლო, სამკუდლო გახზობილს ვისია სამკუდლო?

— ჩემი ვახლავო, — ახლა ვანი გამოუძახებდა გამოიმჩიებულს.

გამომჩიებულმა თავით ფეხებშიდ ჩააფოთლია და თვლი თვალშუა გაუყარა. მერე ისევე თითონი მოზობდა თვალს.

ისასულმა წინსაფარში გახედილ უყვო წიწვი იპოვნა, გამოიმჩიებულსაც წინსაფარად გამოეკითხა, გვლბარანს ფეხი წმარსოდ და წაბარსაქცა. ლადია მას თვალს ადებინებდა და მწარტდე ეძიებოდა გამოიმჩიებულმა წყინე გულმამისი გადაათვალიერა.

— კიდევ სადა ვაქვთ შენახული ასეთი წიგნები? — მკითხა მკითხველს.

— არასდ, რაკა მამეს, აქ არის.

— სტყუით. ბინაზე ვაგხსრავათ. კიდევ ვინ იკრიბება აქ? ლადიამ მხრები აიჩეჩა და გამოიმჩიებული ახლა ვანის მიუბრუნდა:

— ვინ იკრიბება-მეგობრე? ვანი გულბურღავრედილი ოდგა და მისახე ფიქრობდა. ახლა ეკვი აღბე ეპარებოდა, ამ სკამებში მისხს ხელი გრია. ის დღე ავრდებოდა, რაკა მისა მამასახლისის სამხრენზე ჰყვავდა დასმებდა და რაკამოდც სასხლელს თითი ველარ ვაძლავდა.

— რატომ არ მოკვალ მამინ, მისა? — თქვენდ გაკითხებით, სამკუდლოს ბატონო, კიდევ ვინ მოდის-მითქვამ აქ?

— ყველ, ვისაც სკამე აქვს. — უბასტხა გამოიმჩიებულს და ისევე მისა დაუდგა თვალწინ.

— სკამეებს დავაპტირებთ, კატორღში გაგამწეებთ, — თვლები დუბორღა გამოიმჩიებულს, მაგრამ ის გამოიმჩიებულს სულ არ უსურებდა და არც აინგნინ ავლდებდა მის ყვირის.

— კატორღში ნამყვინი ხართ? — ისევე ლადიას მიუბრუნდა გამოიმჩიებულს.

- დიას.
- რისთვის?

ლადიამ მხრები აიჩეჩა.

— დიდი ხანია სოფელში მოხვედით?

— გრძობი თუე.

— წამოიყვენთი! — ბრძანა გამოიმჩიებულს.

ლადია სოფლის ეკლესიაში წაიყვინა.

ვანი სამკუდლოს წინ გალაქტელო. გულბურღავრედილი ოდგა და თვალუბრი მიაცილებდა მეგობრს. ლადია იმასულს წინ მიხლოდა, ცალი ხელი ძველ გამოშვო ხალათის კალსის ქვეშ ამოყვოდა, მკითხეს კი ის მიჰყენებდა, თითქოს თითებზე მიყვრულ ტალას იყვინა. გამოიმჩიებულს ნაყარქმელსაც ვაყვითლებულ ფეხსამელს მიპარებებდა და წარბანზე ამოვლად მუწყუნს თითით იციეცქინებდა.

იმ დამეს ვანომ ლადიას ღვინი დაგლიჯა. თვალისა არ შორდებოდა ლადიას გაუიბრებულ სხეულს მისი გამხდარი, მოზობილი ბუკვები გულზე ეწიქნებოდა.

მეორე დღეს ცრიატი, უმწირო დილა გათენდა. სამლოცველოში ცისრების ზარებს ავუბუდებდნენ. სწორედ ამ დროს სოფელთან ორცხენიანი საფორტო ეტლი გავიდა. ზარების ხმასი ეტლმა სწრაფად გაიჭირა მარაზე. სამკუდლოს წინ ჩაუარა. ეტლის სიღრმეში დასა იქნა. ორივე მხრით შეიარაღებული ჩაფრები ესხდნენ. ლადიამ უცებ წამოიხრია, უნდლად ბელი დავებდა, მაგრამ ერთი ჩაფარი წამოხტა და ხელი ჰკრა...

მას შემდეგ ლადიას აღაზაფერო გაუფიქრა. ვინ იყოს, რომელიც ცის ქვეშ მოვლდა თვლით. მივიღე ცხოვრება თვალწინ ედგა მისი სხე. ვახაფხულებოდა, რაკა ტყე გაფოთლებოდა, რაკა იმამნები აყვავდებოდნენ და გეტყვოლი დიმიხებდა; ლადია გაახსენდებოდა როგორ უყვარდა იმამიანი...

როგორც ჩამოვლი მას ეკვირ გადაუქრავს ხოლმე, ისე ჩააწყნარა და კალაპოტში ჩააყვინა ლადიას დაპტირებამ სოფელი. ზაფხული მოვიდა და სამკუდლოში სიარულს თანდათან უკვო ხალხმა. კალაპოტს სიონისად ვაძლავდა საქმეები. ათამანი ერობულ მუწყუნს, კიტებს ამ მენახებე დათა თუ შოგილით, ის პატარა სოფელი თითქმის ერთი წუთით გამოთქმია საზარელიად ამოკარგულ მთულ ქვეყანას, მხოლოდ ერთი წამით და მალე ისევ აყვინა, ისევე ჩაიხრია ცხოვრებამ. არც ბოქაულის მოსვლას, არც ლადიას დაპტირებებს არ შეუძლო შეჩერებულსა დაძინებულ ზუავი რეკლემუციისა. ხან მსგენებუდა, ხან სტეჟიურად იჩენდა იგი თავს ყოველ უკუბნით და ისე ბეჭითდა, ისე სარეზოდ იცივებდა ფეხს, როგორც საუღრის გამოფრტყეულ აქვლებს ხის ფეხსებდა.

შემოდგომიდან კი, რაკა მიუბრუნდა გრძილი ღმეები, უჭარულს წყერებმა კვლავ დააოწყეს სამკუდლოში სიარული. აჭყრად ჩაიხრა

შერიწვლილი გოდერძი კითხულობდა აკრძალულ ლიტერატურას. თითონ ლადიასაგან სამასსოფროდ დარჩენილ წიგნებს ჩაკერკო-ტებდა ღამდამობით.

სწორედ იმ შემოდგომით ჩამოვიდა სოფელში პეტერბურგის სუ-ზინარიიდან გამორიცხული ჭიტესას მძისშვილი ნიკო. ლადიასავით შეჩოვიდა სამშედლოში. შოიკითხა თანასოფელელები და შერე ეს პა-ტარა სამშედლო მთელი სოფლის შტაბად გადააქცია. უჩრედი გაფარ-ხოვდა, თითქმის ყოველ საღამო იყრიდნენ თავს, კითხულობდნენ,

ზიანობდნენ. აქ, ამ პატარა დექანში, ფოლადთან ერთად იწრობოდ-ნენ სოფლის გლუბები.

საკერეველი იყო, როგორ წაავადედა ნიკო ლადიას, მისი სახე, მი-სი საქციელი სულ ლადიას ავინებდა. ნიკომაც ლადიასავით დინჯო, ნათელი საუბარი იცოდა, იმასავით ფერმართალი იყო. იქნებ ამი-ტომაც შეუუყარადა ნიკო ასე უსამენდა ვანო მის საუბარს და ხანდახან ეჩენებოდა, თითქმის ეს საუბარი გავრძელება იყო შარშანდელი შემოდგომის რომელიღაც ღამისა და. სამშედლოშიც ისევე ლადია ესა-უბოებოდა უჩრედის წევრებს.

ლუსია უჩიანია საქართველოში.
მხატვარი უჩა ქალაჩიძე.

უმჯეული და ხსლოჯული

ლუსია
უჩიანია
დაბადების
100
წლისთავი

ამ სტუტი აღნაგობის ფერმკრთალ, ნათელ-
თელებდა ქალა, ნახი, მოკრძალებული ღიმი-
ლით, საოცარი შინაგანი ძალა ჰქონდა. იმის
ნათესავი ფერ თელებს რისხვის საბერძნულში
სცივდა, როდესაც ხალხის მტრებზე იწევებ-
და ლაბარაკ და საოცრად ვასბიონებულ-
ლო, შექმნილი უხდებოდა სახე, როდესაც
პოეზიაზე იწევებდა მღელვარე საუბარს. სამ-
შობლო და პოეზია — ეს არი ღმერთი სწამ-
და მას მთელი ცხოვრების მანძილზე, ხო-
ლო, როგორც კეშმარტ რინდს, თავის საბ-
ძროლო ვარზე შეიძლება ვაუკეთებია წარ-
წერა თავის ერთ-ერთი ლექსიდან: — „მომ-
კალ, არ აღვჩენდები!“ — ეს სტუტი მთელ-
ში მისი ცხოვრების დევიზად იქცა...

ლუსია უჩიანია, — ღარიბა კისანი, უაღ-
რესად განათლებული ქალი, დიდი ნიჭით და
მტკიცე ნებისყოფით დაქვლილებული, მღელ-
შეანის საზოგადოებამ უჩიანელი პოეზია-
ის პირიდანზე და არა მარტო შეამჩნიეს,
მალე ახალგაზრდა ქალი დღემეგობრად თა-
ვისი დროის მოწინავე აღმოჩნდა, რომელია
შორის ცნობილი მწერლები, პუბლიცისტე-
ბი, საზოგადო მოღვაწეები იყვნენ, მას მე-
გობრობდნენ და პატივს სცემდნენ ივანე
ფრანკი, მიხეილ კოტეშინსკი და სხვა სა-
ხელმწიფეული თანამემამულენ.

ლუსია უჩიანია ცხოვრობდა და იზრდებო-
და ლტერატურისადმი, ხელოვნებისადმი
სიყვარულს ატმისფერობი, დედა, მამიდებ-
ნი მას მწერლები ჰყავდა, დედა პედაგოგი

და საზოგადო მოღვაწე, ბიბა, ცნობილი მეც-
ნიერი, მიხეილ დრაგომინოვი, რომლის ოჯახ-
თან ახლო ურთიერთობა ჰქონდა ნიკო ნი-
კოლაძეს.

ლუსია უჩიანია სტელითა და გულით უჩ-
იანელი იყო. მას უსაზღვროდ უყვარდა საშ-
ობლო, მაგრამ ამ სიყვარულს არასოდეს არ
შეუხდებდას იგი, არ შუთრთმეფია სხვა ხალ-
ხებისადმი პატივისცემის გრძნობა, მას მე-
გობრები ჰყავდა სხვა ერის წარმომადგენელ-
თა შორისაც და განსაკუთრებით ბევრნი ქარ-
თველოა შორის. საქართველომ ბიოგრაფი-
ულად და შემოქმედებითად დიდი ადგილი
დაიკავა პოეტო ქალის ცხოვრებაში. ჭერ კი-
დედ ახალგაზრდამ კისანების სახლში გაიქ-
ნო იქ დაბინავებული ქართველი სტუდენტ-
ი ნესტორ ღამბარაშვილი, რომელიც რე-
კოლუტერად განწყობილ ახალგაზრდობის
წრეში ტრიალებდა. ღამბარაშვილთან სწო-
რად მოღვაწეობდა კიევში მცხოვრები თანამე-
მამულენი და სწორედ მისთან გაიცნო ლუსია
უჩიანიაქ მ. ჩხენკელი, ვ. წერეთელი, შოი
ჩიტაქ და სხვანი.

ნ. ღამბარაშვილია ლ. უჩიანიაქ უჩვენს
„ვეფხისტყაოსანი“ და გააცნო მისი შინაარ-
სი, სიყვარულოთა და მღელვარებით მოე-
თხარბოდა შორეული საქართველოს, მისი
წარსულის, მისი კულტურის შესახებ, აწყა-
ლიდა ქართულს და თვითონაც სწავლობდა
მისგან დრამატულს. ნ. ღამბარაშვილისა და
ლ. უჩიანიაქს მეგობრობა, სტელითა ერთო-

ბა დიდხანს გაგრძელდა, თავის წერილებში
ლ. უჩიანია სწორად ასხენებდა შორეულ
მეგობარს, რომელმაც ერთხელ სამშობლო-
დან დაბრუნებისას სასტუმრად ჩამოუტან-
ბასრი ქართული ხანჭალი წარწერითი — „ქალ-
ბატონო ლუსია, თქვენს კეთილშობილ შრო-
მაში იფიქრო მტკიცე, როგორც ამ ხანჭლს
ფოლადი და ბასრი, როგორც მისი პირი“.

საქართველოზე ლ. უჩიანიაქს ბევრი რამ
წუკითხობს ტ. შეგენციოს ნაწარმოებებში.
მასზე მოუთხრობდნენ ნ. ღამბარაშვილი და
შოი ჩიტაქი. ამტკომ, ვსაფიბია რატომ
აირჩია მან 1903 წელს თავისი მოგზაურო-
ბისათვის ეს პოეტური მხარე. თავის მეგო-
ბართან — პოეტისა და პრიფესორ ა. კრამ-
სკისთან ერთად ლუსიამ რამოდენიმე ხანს
დაპყო თბილისში. აქ იგი ეცნობოდა ქალქის
მის აღმზანებს, მის კულტურას, გაიცნო
და ესტუმრა კომპოზიტორ ზაქარია ფლავ-
შვილს, სწორად სტუმრობდა სამშობლოში
დაბრუნებულ შოი ჩიტაქს ოჯახს. ლ. უჩ-
იანიაზე უმძიმესი შთაბეჭდილება დატყოდა
თბილისში პოლიციის მიერ ვაფიქცულბს
დატოვების სცენებმა, რისი მოწმეც ის
გახდა.

სტრასბანში წლების რველოტოეობა ტალ-
დად მისთანად ვაფიბია ამიერკავკასიაში,
იფიცილობდნენ მუშები, ხელოსანნი, მოსწე-
ლები, ირავლე აღმთვითებით დუღდა ვკა-
დაფერი და ეს ქვეა-ქუხილით გამსჭვალ-
ატმისფერი შესანიშნავად იგრძნობოდა პი-

ები ქალის მიერ შინ მშენებელი წერილებში, რომლებშიაც მთელი მისი სიმამბაძე, მთელი მისი თანაგრძნობა ხალხის მხარეზე.

1903 წელს წმინდა სიკელიძის დ. უკრაინა ზანტონიკად ცხოვრობდა საქართველოში. მძიმე ავადმყოფობამ იგი აიძულა წაეტოვებინა გვიბტეში, ხოლო სამშობლოს მოსვლაში იგი გამოწვეული ნოსტალგია უკრაინულად აბრუნებდა უკრაინაში, დანარჩენი დრო კი მან თბილისში, თელავში, ქუთაისში, ხონში და სურამში გაატარა თავის პირველ კვირკაშიან ერთად, რომელიც საქართველოში იყო გამოწვეული სამშობლოდ. კახეთში ლ. უკრაინა თავს კარგად გრძობდა, მან ბევრი ადგილები ინახა, ეწეოდა ჰუკუაძის ოჯახს ყვარულში, ინახა მკურნალობის ქართული ციხე-სიმაგრეების ნანგრევები, საათობით ტყეებოდა ალაზნის ველის მშენებლები. თელავში გაიწიო და დაუბლოდა იქაურ მცხოვრებლებს. თელავი იყავნ პაატაშვილი სიყვარულითა და პატივისცემით იგონებდა პოეტ ქალს და მასთან შეხვედრებს 1909 წელს. ალაზნის ნაპირები ლესიას მშობლიურ დნებას აგონებდნენ, იგი აღტაცებაში მოჰყავდა კახეთის ბუნების მშენებლებს, მის გმირულ წარსულს, მაგრამ ამასთან ერთად, კარგად ამჩნევდა მშრალი გლეხის აღუბურ ცხოვრებას, დედისა და დისაღმი მიწერილ წერილებში გულტყვილით აღწერდა იმ სიღატაკს, რომელშიაც ჩაადგეს ამ მდიდარი მხარის მცხოვრებლები მეფის მოხელეებმა.

1910 წელს, ევგებიდან დაბრუნების შემდეგ, ჭაბუკიან ერთად ლ. უკრაინა ქუთაისში გადასახლდა საცხოვრებლად. აქ იგი მშენებდა და დაუბლოდა რევოლუციურად განწყობილ თანამებნებლებსა და ქართველი ინტელიგენციის წარმომადგენლებს, განსაკუთრებით მეგობრობდა ცნობილ ქართველ საზოგადო მოღვაწეს — სილოვან ხუნდაძეს. ეს ხალხი, შესანიშნავი პიროვნება დიდად დაგმობა ლესიას საქართველოს წარსულსა და აწმყს, ქართული ენისა და ლიტერატურის უცუთი გაცნობაში.

ქუთაისიდან ევტკა მისმა უფროსებმა გადაუდგინეს ხონში, რომელიც ასე მოაგონებდა პოეტ ქალს მის მშობლიურ სოფელ კოლაიდაურში. 1912 წელს მან ისინი ისევ ქუთაისში ცხოვრობდნენ და ყველაზე, გვიწინაურს ლ. უკრაინა აღტაცებაში მოჰყავდა ერთ-ერთი თავის წერილში იგი წერდა: ვისაც არ უნახავს კავკასია, აუცილებლად უნდა ინახებულს, რადგანაც პოეტები არ ცრუობენ, რომელსაც ბოტახს ასახეენ მის მშენებლებს...

1913 წელს იფინში ლ. უკრაინას ქანჭოთლობას გაუგრძობდა დაბტყო, ტუბერკულოზი მიუღეს ორგანიზმს ეღებოდა. ქუთაისილი ექიმების ჩრვეით ავადმყოფი დანასურამში გადაიყვანეს, აქ იგი სანაშენ დახარას განიცდიდა, მაგრამ ვედავალად ითმენდა ყოველგვარ და როგორც კი ტუბერკულოზი გაუქურდებოდა, მშენებელ კალამს იღებდა ხელში. ტრაგიკული აღსასრული ის ახოვდებოდა.

უკრაინული მიტევა. მხატვარი ლ. წყნელია.

1913 წლის 1 ავგისტოს ლ. უკრაინა გაბრდაიკალა, საქართველოს მიწიდან გაემართა იგი მისი სიზმისა და უცვლადებისა...

ლ. უკრაინას შემოქმედებით სტატიულში დიდი როლი შეასრულა, აქ დწეოდა მან ბევრი თავისი შესანიშნავი ნაწარმოები, რომელთა შორის არ შეიძლება არ აღვნიშნოთ პოესები — „შემოდგომის ზღაპარი“, „ქვის მკვანამბელი“, „რუფინი და პრატიკლა“, „კატაკომბები“, „ადვიატი მარტიანი“, „სახელგანთქმული ტყვის სიმღერა“ და სხვანი.

ყველა ამ ნაწარმოებებში იშმალი 1905 წლის რევოლუციის სუთქა, ჰინი ძლიერი და მართალი პიროვნების, ზინი და განუცხვია რევოლუციის ჩვენებადისა.

მთელუდად იმბა, რომ ეს ნაწარმოებები ან ფანტასტიკურ-ფოლკლორულ ან ისტორიულ მასალაზე იყო აგებული, მათში ნათლად იფინებოდა თანამედროვეობის სუნიქვა. ცნებურული პირობების გამო ვადავკობით პარალელუბით მინიშნებულ.

ლ. უკრაინას პოეტური სამყარო, მისი შემოქმედება ახლობელი და ძვირფასია ქართველსადათვის. 1913 წელს უკრაინულ ხალხთან ერთად, ქართველებშიც დაიტარეს პოეტი-მოქალაქე...

რევოლუციის შემდეგ ლ. უკრაინა განსაკუთრებით პოეტურად გახდა მკითხველთა შორის, მის ნაწარმოებთა მთარგმნელები სა-

უცეთოს ქართველი პოეტები იყვნენ და ისინი არა მარტო თარგმნიდნენ, არამედ მას უძწენდნენ და უძწენიან დღესაც თვისიანთ ლექსებს, პოემებს. ქართველმა კომპოზიტორებმა ლ. უკრაინას ლექსები მუსიკაზე გადაიკანეს. 1951 წელს უკრაინულ ხალხთან ერთად ქართველებმაც აღნიშნეს უკრაინული პოეზიის ჩინადღის, დიდი პოეტი ქალის ლ. უკრაინას დაბადების 80 წლისთავი. სწორედ იმ დღეებში სურამში ვახსნა მუხმენი-ბიბოტიანიქვა, რომლის წინ აღიზარია ლესია უკრაინას პოესტი, შესრულებული ცნობილი ქართველი სეულტორის თამარ ახაეტეის მიერ.

ბევრ ქვეყანაში ყოფილა ლესია უკრაინა, მარამ ისე, როგორც საქართველო, არცერთი მხარე არ ჰყვარებია, მძიკრამც იყო, რომ მას გვლის სიღრმიდან აღმობა მწერთის დიდად დასაფასებელი სიტყვები — ჩემი უკრაინელი არ ყოფილიყავი, ქართველობას ვისრულებდებო...

საქ დარჩა ისტორიაში, ქართველთა მესიონერებში ეს შესანიშნავი მოღვაწე, პოეტი, ასე შორის დაბადებული და ასეთი ახლობელი საქართველოსთვის, რომელსაც მან თავისი მთავრე სწამოვლილი უწოდა.

ნაწილ უალღაშვილი,
დოციწტი, საქართველოს სსრ ხელოვნების
დასახარებელი მოღვაწე.

შთის გადაღმა კოცონია,
აქ კი ჩვენი თან ბნელა ისევ,
საგუბარში დაწანტებით
იმშუმნება წყალი მქისე.

ზიცას ელვა გადასერავს
და წყვილიაში კრება მყისვე, —
შავი წყალი შავ კუბოში
აწვენს ნათელს მოგიზგივს.

მაგრამ მაინც შუქის ძალას
ქედს მოუხრის ღამე ბნელი,
ოდეს ცაში აფეთქდება
ქარიშხალი ცეცხლისფერი.

ოდეს ტალღებს, მრუმე ტალღებს,
გაჰკვეთს მისი ვერცხლის ხმალი,
ოდეს ფსკერსაც მიმოიბრუნს
მოკაშაშე ელვის თვალი.

მაშინ წყალი საგუბარში
გაბრწყინდება ცისკრის დარად,
გაბრწყინდება ჩვენი მხარე,
აწ რომ ღამის ბინდი მჭარავს.

თარგმნა სიმონ შამჭრინაძე

მარიკა ბარათაშვილი

ლესია

ახლა შორს ვარ... საქართველოს
მხოლოდ ფიქრით ვწვდები...
ცა მაღალი, ლილისფერი,
მედიდური მთები,
იქ ყველაფერს საოცრების
სამოსელი მოსავს...
და მიხმობენ საოცნებოდ
უკრაინულ მგოსანს.

საქართველო! რა ხანია
კვლავ მის ნახვას ვნატრობ,
იმ ღამაზე დედოფლის
სიყვარული მათბობს...

მხრები ქონდა ისე თბილი,
ისე სანატრელი...
და ტყვიულებს მიყურებდა
მისი ნაზი ხელი.

ახლა შორს ვარ... ფიქრით ვხედავ:
მაღლა, ცისფერ სუფრას
ღრუბლის ქულად შერჩენია
ჩემი ბოლო სუნთქვა...
და როდესაც ქართლის ველებს
წეცა უკლავს წყურვილს
იმ ველს ჩემი სულიც აწვივს, —
უკრაინკას სული.

ცა მაღალი, ლილისფერი,
მედიდური მთები,
სიცოცხლის და სიყვარულის
მოწვიმე ხმები...

საქართველო, საქართველო,
მოგონება შორი...
იქ პირს იბანს გაზაფხული
ჩემი ღრუბლის თქორით.

ლესია უკრაინკას მონატრეზა

აღტყდება საქართველოს
შუცა და მოვარცხ,
საოცრება საქართველოს
მთები,

ველები...
მაინც, სამშობლოვ,
შენი სივრცე
სწყურია თვალებს,
გაღმინდლებს მონატრების
თბილი ცრემლებით.
ქართველი ხალხი,
მხნე,
მამაკო

და გულთეთლი,
ლუკმას გაგიოფს,
თუ გიწამა,
თან გადაგუცხება...
და მაინც,
ჩემო უკრაინავ,
გითხრა მართალი,
შენი შეილობა
მახარებს და მგამაყება.
ვარდები თეთრი,
ისსფერი და შეწაშული
ედემის ბალის
სურნელებას აფრქვევენ ირგვლივ...

და მაინც იმან
უფრო იცის,
რაა მამული,
ვინც ნებისით თუ უნებლით
დატოვა იგი.
აქ შეიძლება
კაცი მართლაც
დათვრეს უღვიწოდ...
მაინც, სამშობლოვ,
მარად შენზე
ვფიქრობ,

ვლოცულობ.
მოშიაზლოვი უკრაინის
ლხინო,
წუხილო, —
ჩემი მართალი სტრქიონების
გულო და სული.
აღტყდება საქართველოს
მწეცა და მოვარცხ,
საოცრება საქართველოს
მთები,
ველები...
მაინც, სამშობლოვ,
შენი სივრცე
სწყურია თვალებს,
გაღმინდლებს მონატრების
თბილი ცრემლებით.

მეზღვევა

ჩვენი კორესპონდენტი ნანული ზუია ესაუბრა სახვითა კაშვილის სახლში არტისტს, კინორეჟისორს ს.კ.კ. დ. ლ. ი. დ. ს. სუხარია მტკად საინტერესოდ წარმოაჩინა, გვიან ჩვენი მკითხველებს გაეაცნოთ ცნობილი რეჟისორის ზოგიერთი მოსაზრება.

— პატივცემულო ს.კ.კ., ჩვენი არსებული ის სახეობა წელს, გვედებით „საქართველოს ქალს“ მკითხველებს სისტემატურად მივაწოდოთ მასალები, სადაც ნაწილობრივ შეინიჭ აწმასათ იმ დიდ მიღწევებს, იმ თითქმის გაიანტურ ნაბიჯს, ქართულმა კეთილმოცარათაგან რომ გადადგა ამ 50 წლის მანძილზე. ამჯერად, ასე ვთქვათ, არჩევიან თქვენზე შეიკრდა. და ეს, ჩვენი აზრით, ბუნებრივია: ქართული კინოს სათავეებიდან წამოვიდა თქვენი პირველი ფილმები, რთმელთაც საკავშირო აღიარება მოიპოვეს, ხალხს სიყვარულ დაიმახსურეს.

ს.კ.კ. დ. ლ. ი. დ. კ.: მოხარული ვაგადავარო, რომ საშუალება მეძლევა გავცა-უბროთ თქვენს მკითხველსა და უბრალოდ ყოველსა მიველოცო ქართული ხალხის პატრიარქის მეტად მნიშვნელოვანი თარიღი — საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების 50 წლისთავი. გთხოვ, ვაჩიზა მარტო, კერძოდ რომელი პირველი ფილმები გჭნობდა მხედველობაში, როდესაც შეგიბრძნო მამულდო?

— რა თქმა უნდა „უქანასწელი ჭვაროსანი“ და „ღარიკო“.

ს.კ.კ. დ. ლ. ი. დ. კ.: თქვენ მჭირთ ბრძანდებით. მაგრამ, აღბათ, გამოგჩინათ, ანდა, თქვენთვის უცნობია ეს ფაქტი, რომ პირველად კინორეჟიაში დაიწყეთ მუშაობა, და აი, დღევანდელი მასალების საფუძველზე აიკეთა სრულმეტრაჟიანი ფილმი: „ოქტობრის მე-12 წელი“, არ შეეცდებით, თუ ვიტყვით, ეს ფილმი ჩემი პირველი, მიყვარს და მასისთვის ეს ერთობააში და გატაცება, რაც მასულდებლურად იმ დღეებში, თვეებში... ფილმს გამოიყენებ დიდი ლენინისა და მისი თანამებრძოლების მუშაობის ამსახველი უნიკალური კადრები.

— ასე იგი, თქვენი შემოქმედებითი ცხოვრების გაორჯობე, იმათათვე გამოიყენათ თემა — თემა რევოლუციისა.

ს.კ.კ. დ. ლ. ი. დ. კ.: დიახ, იმათათვე აღმართა ჩემს წინ მზანია: მასთვის გამოეყო კომუნისტური პარტიის მიერ კინოს წინაშე დასმულ ამოცანებზე, პირველი ხეობილიანი გეგმის განხორციელების პერიოდში. იცით, ჩემი თაობათათვის ეს იყო მძიმე. მაგრამ ყველაზე საინტერესო წლები, ბევრი თქვენთან მამიმ დაინადებულე: არ იყო.

ესე იგი, უშუალოდ არ შეხვედრია იმ წლებს რომანტიკას: სახვითა ქვეყნის ინდუსტრიალიზაციას, სოფლის მეურნეობის სოციალისტურ მეურნეობად გარდაქმნას... განა შეიძლებაოდა საბჭოთა კინოს თავისი სიტყვა არ ეთქვა? განა შეიძლებაოდა იგი მხოლოდ პასიურ მყურებულ დარჩენილიყო დედაამის ერთ შეეცესებულ არსებულ აღორძინების წინაშე, ისტორიის მართალი ცინოლენების წინაშე?

— და თქვენ ქმნი...
ს.კ.კ. დ. ლ. ი. დ. კ.: და მე ვქმნი ჩემს, როგორც კინორეჟისორის, პირველ პასუხს — „უქანასწელი ჭვაროსნებს“. ეს იყო ცდა მისა, რომ კინომატრას შეეღილა მთებში, მისატრელი ხეებზეთი აესაბა, თუ როგორ უხლებდა ახალი ყოფის ქართული ძველს-ჩველებულ მთელთა ფსიქიკას.

— და თქვენ ასე მოხდენილად შედრჩიეთ სახელი ფილმს — „უქანასწელი ჭვაროსნებს“... მაგრამ, რატომ მინიჭებდით „ქვაროსნები“? ნთელ თქვენ იზიარებდით იმ წლებში ზოგიერთის მიერ გამოთქმულ ვარაუდს — ხეცურებულ შოამომავლობით ჭვაროსნები არიან?

ს.კ.კ. დ. ლ. ი. დ. კ.: რა თქმა უნდა არა. არსადღეს არ შეიზნულა ამ ვერსიისთვის სერიოზულად, მაგრამ, ფილმს მაინც „უქანასწელი ჭვაროსნები“ ეწოდა, ვით სიმბოლო იმისა, თუ როგორ გვიდებოდა ზოგიერთი ადამიანი, წესის, ჭვარს, რწმუნება. როგორ იღვანე ძველისა და ახლის სახედარზე, ვაჭურებულნი და მაინც რწმუნაწურეულნი...

— და ამის შემდეგ, თქვენ შემდეგ ახლი ფილმიმ ავითებთ ერთგვარ ეფესვლას, უბრუნდებით რევოლუციამდელ წლებს, მისელებს.

ს.კ.კ. დ. ლ. ი. დ. კ.: მართლაც ასეთი ფილმი — „ღარიკო“ — შეეცადე გაამეხებდა ისტორიული წარსულისათვის, რომელმაც ხელი შეუწყო 1905 წლის რევოლუციის — „გენერალთა რეპრეტიკის“, როგორც დიდმა ლენინმა უწოდა. მივმართე ჩვენი კლასიკის, კერძოდ — ეგნატე ნინოშვილს; „სამონა“, „მომე მურგალი“ — აი, ამ ორმა მოთხოვნამ შოამაგონა „ღარიკო“. მინდოდა, ეგრეთვე გამოეცხლებინა მათი პერსონალები, მინდოდა, მეჩვენებია სოციალური

უფლებართობა, რომლის შესახებაც ასე ზნირად წერდა თავის პუბლიცისტურ წერილებში ეგნატე ნინოშვილი, თავის დამთავრებულ რომანის იმ ეპიკოში, ბოლშევის მუშათა აქტიანელ ცხოვრებას რომ აღწერდა.

— და, მაინც, თქვენი ფილმის მოთავით პერსონაგი ქალია — ღარიკო.
ს.კ.კ. დ. ლ. ი. დ. კ.: ქართველმა ქალმა სიდიდით როლი შეასრულეს თვითმყვაროქელის წინააღმდეგ ბრძოლაში. მუჭარმა საკუთარი სიუჟეტულე გალო შეხვედრამან გადაამყვებინა, ფილმში წინა პლანზე გადმოვიტანა ღარიკოს სახე, უფრო ძლიერი, შეზარატული გამოხალა იგი.

— შემდეგი თემათი მნიშვნელობიდან რთმელ ფილმს თვლით თქვენი ძირითადი თემის გაგრძელებად?

ს.კ.კ. დ. ლ. ი. დ. კ.: „შეხვედრა წარსულთან“, ავტოლმულად „შეხვედრა წარსულთან“. ამ ფილმით კვლავ დაუბრუნდი ჩემს თემს. და არც შემეცნო არ დაუბრუნებდი. აღბათ, თქვენს მკითხველებს კარგად მოესვენათ, და მეც თავს აღა შეეცაწენი მისი ჩანადგირის გასწვით. უნა ოქტომბრის რევოლუციის შემდეგ ასრულებდა მნიშვნელოვანი ტემა ჩვენი ცხოვრებას: კოლქტივიზაციის პერიოდი. ამ ფილმში შეეცადე სრულყოფილად დამებატა სამი ქალის სახე: პელაგია, დარჩინი, ნინო. სამი ქალი — სამი თათბა (როლუმს ასრულებენ ჩვენი ცნობილი კინომასობილები: გვიტოვ ანაწერაძე, მეგი წულუკიძე, ლილია აბაშიძე). სამი ქალი — სამი ხასიათი, სამი სხედანებზე ზედის მჭონელ აღმანი. ეერ გეტყვით, რამენაღ მძლავრად შეეცახი ფროთა ჩემს ჩანადგირს. იმას კი გეუბნებ, რომ ერთი თემის მანძილზე 20 მილიონზე მეტმა მყურებელმა იხილა ეს ფილმი.

— რასაკვირვლია, ეს ფაქტი აღსატყობებს იმ დიდ ინტერესს, მყურებულში რომ გამოიწვია ფილმმა.

ს.კ.კ. დ. ლ. ი. დ. კ.: ვფიქრობ, რომ ასეთ... „შეხვედრა წარსულთან“ ორიგინალური სკენარის მიხედვით შექმნილი ფილმა. პერსონაგებს ცხოვრებასეული პირტობილები გააჩნიათ. მე, როგორც რეჟისორმა და ამ შემთხვევაში სკენარისტმა, უშუალოდ ცხოვრებიდან, სინამდვილიდან გადამოვიტანე ეს გმირები, გადღებაც გუჩრის ერთ-ერთ სო-

ფელი — სამებაში მიმდინარეობდა თითქმის პოლიანად, პავლიონები მინციდამაინც არ გამოვიყენებია.

— გზობით, თქვენი მომავლის გეგმებზე შეიძლება მანინ მოთხრობით ჩვენს მკითხველზე.

სიკო დოლიძე: სიამოვნებით. ახლანდ დეამთავრე შეშაობა კინოფილმზე — „სემირამიდის ბაღები“.

— სათუჩო ორიგინალურია.

სიკო დოლიძე: ალბათ, გეხსოვებათ ამ ბაღების შესახებ, მახარაქლებში, რომ თავიანთ უკრაინელ მეგობრებს უძღვდნენ. მშვენივრებით ეს ბაღი მითოლოგიურ სემირამიდს ბაღს შეედრება. თქვენ წარმოიგინეთ, სემირამი, ერთი შეხედვით, თითქოს ასე ისე ორიგინალურად მოგეჩვენებათ. ესაა ამავე, რომელიც აქვე, ჩვენს გვერდით ხდება, და იმდენად მიეჭრებით, რომ ზოგჯერ სრულიად ბუნებრივად მოგეჩვენება. ეს ასეც უნდა იყოს სინამდვილეში. მაგრამ ამა, დეამთავრე, ორი ხალხის (ამ შემთხვევაში უკრაინელი და ქართველი ხალხის) მეგობრობა, თავადღებული, უანგარო, რა შეიძლება იყოს ამაზე უფრო ამაღლებული, რომანტიკული, ამაღლებული? ჩვენს ახალ ფილმს საფუძვლად დაედო გერმანისკისა და მახარაქის რაიონების კოლმეურნეთა მეგობრობა, რომელსაც კარგა დიდი ხნის ისტორია აქვს. ფილმი ომისა და ომის შემდგომ პერიოდულ ამბებს ეხება, ამ პერიოდში იწლება, მთავარი პერსონაჟი კვლავ ქალია (სურელებს რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტო მუეი წუღლიძე) — დედა, მისი დრამატისმითა და კეთილშობილი ჰუმანიზმით აღსაყენ სხვ.

— სემირამიდის ბაღებს, ალბათ, მალე ვიხილავთ ეკრანზე. მაგრამ, არ შეიძლება ახალი ჩანაფიქრებიც არ გქონდეთ.

სიკო დოლიძე: გამოიტყულებით, ეს ჩანაფიქრი ჭერეკრობით მთლად ისე ჩამოკვეთილი არ არის. მაგრამ ორი ქართველი ქალის სახე, მე როგორც შემოქმედს, მარად თან დამდევს. მინდა ეკრანზე გავაცოცხოო ქუთევიან დელოფალი და ეკატერინე ჰუკუაიანი. ამ უკანასკნელის ცხოვრებიდან მიზოლავს მისი სამეგრელოში ყოფნის პერიოდი, მისი ბაძილა ოსალი და მკურთხვა წინაღმდეგობრივად გმირული, გავაყურები...

კითხვა: თქვენ საქართველოს კინემატოგრაფიის მუშაობა იანშირის თავმჯდომარე ბრანდლებით. საინტერესოა, თქვენი აზრი ქართული კინოტელოვიების, მისი წარმატების და გამარჯვების შესახებ.

სიკო დოლიძე: მეტად რთული და მეტად საინტერესოა გზა ვინაილი ჩვენმა ქართულმა კინოტელოვიებმა ამ 50 წლის მანძილზე. მან სამართლიანად მოპოვეთ დღეობა და სახელი. ქართული კინოში მოვიდნენ თაობები, ნიჭიერი თაობები, რომელთაც მოიტანეს ბევრი რამ ახალი და ამავე დროს გაიზარეს წინამორბედთა მდიდარი ცოდნა და გამოცდილება. მათ შორის გაიტაცეს ქართული ეკრანის სახელი. ასე რომ, ჩვენს დიად ზეიმს ქართული კინოტელოვიება წელამმართული და გამარჯვებული ხვდება.

კარგი იმედი

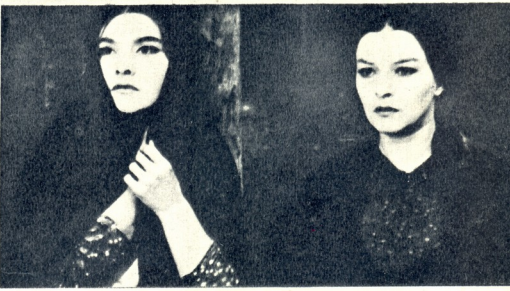
„უანასკნელ ქარახებზე“
სიკო — ნატო ვანანაძე,
ოიკლე — სტეპო ზაქარაიძე.

„ღრამი“
დარეკო — თამარ ციციშვილი.

„შეხვეტი წარსულთან“
ნინო — ნინო აბაშიძე,
დარეკო — მირი წულუკიძე.

„სემირამიდის ბაღები“
მადლი — მ. წულუკიძე.

კვლევისას!

გასული წლის მიწურულში, გამოქვეყნდნო „ნაკადულის“ საბავშვო წიგნის სახელში გაიმართა პოეტი ქალის — მაცვალა მრეველიშვილის იუბილე. პირველი პატივისცემისა და და მამყასებლებს ამ საღამოს კიდევ ერთხელ მივცათ საშუალება გიქვათ, თუ რაოდენ ახლობელი და საყვარელია ყველა ქართველისათვის მაცვალა მრეველიშვილის შემოქმედება. არ არის იჯახში, სადაც მისი საბავშვო ლექსების წიგნი ფეხბედნიერად არ შესულიყოს თითქმის მაცვალას ლექსებით იდგანენ ვნას ჩენი პატარები. ამ ლექსებმა შეუღო მათ კარი მშვენიერებისა. ამაღ ვანაპირობა სწორედ ის უზომო სიყვარული, რითაც პოეტი ქალი სარგებლობს ყველან, მისა და ბავში, ქალაქსა და სოფელში, სკოლებში, საბავშვო ბაღებში, აღზრდილ მასწავლებლებში, მშობლებში... 60 წელი ძალიან ცოტა ასეთი დიდი სიყვარულისაქნის!

ნეირფასო მაცვალა, ჟურნალი „საქართველოს ქალი“ გულმზრავად გილოცავთ ამ იუბილეს. გილოცავთ და ჩენი მრავალათასიანი მკითხველის სახელით იმნდა გამოუთქვამთ — კიდევ მრავალ წელს გიხილავთ ასე მზნედ, ასე ახალგაზრდული გადაჯებით აღსავსეს; კიდევ მრავალდღეო მოვასწენინებთ თქვენი პოეზიის წიგნად ნაკადულის ხმას, თქვენი შემოქმედების, მშვენიერი, მრავალფეროვანი ყანის შრი-აღს.

შენ სამ მთელი საბარძველი!

გაზღვხული სულმა იგრძნო,
მოიქარგა მთა და მდელო.
თბილისო და კუთასო,
თქვენ ხართ ჩემი საქართველო.

მთებო, ცამდე აწიღელო.
არწივების ასაფრენო,
ჩანჩქერო და ნაკადულო,
თქვენ ხართ ჩემი საქართველო.

ვაძვაცების მხარ-მკლავებო,
ხარ-ირემის ნაფხურბო,
წინაპართა საფლავებო,
მინდა გულზე დაგვხურბო.

საროსტანა ლაშაშანო,
გელათო და მცხეთის ქვარო,
რიოსო და ალაშანო,
არაგვო და ხობის წყალო.

სიტბოებავ დედა ენის,
ძოღულუნევე წყაროსავით,
საქართველო, შენ ხარ ჩვენი
საიდცარო, სალოცავო.

იღულუნე ლერწმის ღერო,
ღღეს დუშილო არა გფერობს,
დაკორძილო მუხნარებო,
თქვენ ხართ ჩემი საქართველო.

გამარჯვების გზებზე გველოს,
მადლიანო, გზანათილო.
შოთას ჩანგო, ტატოს ცრემლო,
თქვენ ხართ ჩემი საქართველო!

ღაფარდებში ჩაკარგულო,
ცისარტყელავ ფერად-ფერო,
და ქართველი კაცის გულო,
შენ ხარ მთელი საქართველო!

ილენე დიდიამიზვილი

თათრი მინის, თათრი გზაბით...

თაფლაბევი... ტპილზე ტპილი თაფლაბევი — ცაქებუნსა და გვირილებში დაგვრჩა ქვევით... ავირეთ აღსავალი გზით და ხილით, მთების მიღმა თეთრად ბრწყინებს კისათობი. კარიბრზე დაკიდული თეთრი გზებით — იმ მადლიან ციკაბობებს ვეხიზწნებით. დაწყებულო ველიდან თუ ქარაფიდან — ვლოცავთ მიწის, მარად მძლეს და მარად მდიდარს. უხვზე უხვი თეთრი მიწის მოსჩანს მთანი — ჩენი ხალხის, მოძმე ხალხის მოსახმარო. თეირი მთებით, თეირი კაქოს ვეკარბობით — აღმართ-აღმართ, ისევე მადლა მივალთ მთებით... ცაქებუნსა და გვირილებში დაგვრჩა ქვევით — თაფლაბევი...

მედგეს კარავი, შვერიო მოწუნელი,
წაბლების ტყეში,
იუოს მიდამო, სხივით მორწუნული
მზის სამოსელში,
იღგეს წიფელი კვლავ ამაყად,
წილგამართული,
ცა იუოს მიდამ, როგორც წყისი,
წმინდა, ქართული,
მე კი კარავი მედგეს ტყეში,
მენწა ეტინოს,
სხვა არა უნდა, სხვა არა სურს
ქვეყნად ქეთინოს.

გვერდებში

ფოტოლები, ეამით მოწყვეტილი პეპლების ფრთები

სასოდაყლილი მენდობიან ქართა დინებას. იგებე ქარი, სისხლგამწრაბი ყუნწის მირტებში გადაკვნიტამდე კვლავ იუბინება. ინარჩუნებენ ძალა-ნებით შიშველი ხენი ქიღდარბიჯული გლეხი ქალის უტბს მერსა და შიშველ მკერდზე დაღმდობილ ნედელი თითებით კვლავ გვიპრდებთან ათას ძეგლას.

მწევე ლოკვით გადადილილი სისხლით, ზორცითა, იმ მთიდან რომ დამაგორა სოცნა კოცნითა; კოცნა კოცნით ჩამომველო და ბუქებზე; ბაგებზე შემხებოდა ფოთლის ტურმები, ლოყა ლოყაზე მიმდო ყველა უყავილთან, ცოცხა და მშვენიერბულიყავ იქნებ ამითა.

ომის

მე- ნა- და

როცა ნაცნობ-მეგობრობმა შევიცვალა, რომ იგი ფრონტზე მიდიოდა, ნამდვილად დავუჭედი, ეს მომცრო განის, სუსტი ქალიშვილი როგორ გადაიტანდა, თანამატყვედელს, რომელიც ფანსიტარმა ვერმანამ ჩვენს სამშრომლოს დააბრუნა თავის გენარალბრუნდა კიდევ, იგი ხომ ადრე და-რისობდა, მშობლებურ ალერის მოკლებულ, მისი თვალებში იზრებოდა და ვერც სწავროდი არ ენახა, სამედვიციონ სასწავლებლით დაამთავრა, საკუთარ ფეხზე დედ-გონას ფეხობდა, რომ ომიც დაიწყო.

ომის პირველსავე დღეებში გამოვხადე და სამედვიციონ კომისარიაში ექიმის თა-ნამწიფე დარეჯან იასონის ასული ახალ-მშენიშვილი. 1941 წლის 27 ივნისს, ჯარის-კაცის ფარავდაცვლად, უკვე საველე მსპიგალშია უფროს საოპერაციო და-ქვ თვადედებული მუშაობისათვის იგი სა-პატიო სიგელით დააჯილდოვეს. დარეჯანი კი ფრონტის წინა ხაზზე წასვლას ოცნე-ბობს. 1942 წელს სადექანტო ნაწილში ჩარიცხეს, მაგრამ ნაწილის მეთაურმა სა-ჭიროდ სენო, როგორც გამოვლილი და კვალიდვიციონ სამედვიციონ და, სანდარ-ტო უბალკონშიმ გავაზნა. აქედან მა-ნაქვედელის გვარისი მათი კირუსის სინარტული ასულიმ გზავინდა უფროს საოპერაციო და, მალე ასული რჩილომ კავასის ფრონტზე მიემგზავრება და იბე-ნება გროზის, ორჯონიკისა, ნალჩიკის, ბაქანის, მინერალურ წყლებისა და სვა-ვა საბუნდულო პუნქტების დაცვისათვის გაპარული ბრძოლებში. დარეჯანმა შერის ცვდის ქვეშ უბნება შუბლმა, იგი ვა-ნა მარტა ქირუსების დაწარმო, შედარა ოპერაციონის. ზოგჯერ ერთდროულად ხუთ ექიმსაც კი უწყის მომსახურებას, ეს ამავე კარგად ახსოვთ, ალბათ, ქი-რურებს — კოსტანტინე გინტურს და გი-ორგი შველიძეს.

ბრძოლებით გაიარა დარეჯანმა ჩრდი-ლი კავკასიის ფრონტი როგორც დედ-ფილი როდი იუს გზა. ქალაქები და სოფლები დაშისტვია ცეცხლისგან იწვი-რა, განმეურთხილი ცეცხლის ქვეშ დაჭი-რითათვის გრძობობის შესვება და შე-ნდგ მათი ვაკურება და ამბარებას მო-იხიობდა, მაგრამ მიიღლი ქალიშვილი ყველაფერს გმირულად იტანდა. დარეჯან-მა მხერს ბუნაწავდე ვერ მოიხრა, რადგან ავად გადა და 1944 წელს ნაწილმა თი-ლისში გაიარაზნა სამკურნალო. გამო-ჯანმრთობის შემდეგ კვლავ საველე მსპიგალს დაუბრუნდა.

ომის დამთავრების შემდეგ, სახელუა-ნი ქალიშვილი მშობლიურ დაუშეთია. კვლავ ვენერალადა, საქმის სიყვარულით დაზარაობს ადამიანთა სიცოცხლეს საავად-მყოფოს პოლიკლინიკის ქირურგიულ გან-ყოფილებაში.

მისი სამაგალითი და თავადველილი მუშაობა დაფასებლია ექიმთა მედლითა და საპატიო სიგელით.

კომუნისტ ქალი დღესაც აუღელვებლად ვერ იტყობს ომის დღეებს. მის უღელდეს სურვილია: ჩვენი ქვეყნის ვა ყუფილათვის იყოს უღრბობა, ჩვენი ქვეყნის ანაზღაურ-დობა, შაქროს მისი ერთადერთი შეი-ლი ზურაბის, იოს ბედნიერი და არასო-დეს იხილოს ომის საშინელება.

თამარ სინდისი

ციფრაებით დაწერილი ისტორია

1921 წელს ქალაქ გორის სტატისტიკური განყოფილებაში სამუშაოდ მივიდა ელენე მეშვილდიშვილი. ცოცხალი წარმო-სადგენია იმდროინდელი სტატისტიკა. გორის მარტა მამონ აერთიანებდა კასხის, ქარტლის, ხაზურის, ბორჯომის, გორის რაიონებს და მხოლოდ ხუთი სტატისტიკო-ური ემსახურებოდა მათ. სახელმწიფოს ეს-პიკრობობდა ზუსტი ცნობები, მათი მიღე-ვა კი ერთობ ძნელი იყო. ადამიანებს არ სჯეროდათ სტატისტიკოსებს, იყო შემ-თხვევები, როცა სტატისტიკოს მუშაებს სახლშიც არ უშვებდნენ, კარებს უკეტა-ენდნენ, ცნობების მიცემაზე ხომ ლაპარაკ-იც შეუძლები იყო. მოუხედავდა ამისა, ცი-ფრები ძალს იკრებდნენ, ერთდროულად, რიცხვებიც იქცეოდნენ და წერდნენ ქვეყ-ნის ისტორიას. სტატისტიკა პირველი ენ-თუსუბასტების მეშვეობით იკავებოდა გზას.

და აი, 1930 წელს ჩამოყალიბდა რეს-პუბლიკური ცენტრალური სტატისტიკური სამმართველო, რაიონებში დაშტკიცდა ინ-სპექტორის თანამდებობა. ელენე მეშვი-ლდიშვილი იმ დროისათვის უკვე ამახსუ-რებელი სტატისტიკოსი იყო.

1937 წელს მოსახლობის სრულად საკავშირო აღწერის ჩასატარებლად ელენე მეშაბნად 350 კაცი ანბოგავს მისი მკერდი დაშვებდა შრომის წითელი დროის ორდენით.

1944 წელს ელენე მეშვილდიშვილმა მიიღო სსრ კავშირის ცენტრალური სტატისტიკური სამმართველოს სამკურნალო მინი-სტატისტიკური აღწერის ფრაგმენ-ტის... ელენეს პროფესიული აღლო კარ-ნახობადა აღრჩებვის შეყვარი სისტემის მიხედვებითა. საამისოდ სპეციალური კვიტი-რები შეშრომდა. კიდევ შეაქმივეს ერთ-ხელ ცენტრად. ქვეითრების მიხედვით 600.000 მანეთი უნდა ყოფილიყო სალა-როში, გადათვალეს და 600.003 მანეთი აღმოჩნდა. ალბათ ვიდრეცამ ითაკება სა-მი მანეთის მთავა და ჩვენ დაუმავტა იგი საქვეყნოდ შეტვირთი ფურსს.

1945 წელს ელენე მეშვილდიშვილი კავ-კასიის დაცვისათვის". 1960 წელს იგი საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრე-

ზიდულიშის საპატიო სიგელით დააჯილდო-ვდა. 1965 წელს მისცეს მედალი „შრომი-თი წარჩინებისათვის“.

1968 წელს ელენე მეშვილდიშვილის გვარი შეიცვალა საკავშირო საპატიო წიგ-ნში. იგი მრავალჯერ იხსენიება სსრ კავ-შირის ცენტრალური სტატისტიკური სამმ-ართველოს მიერ გამოცემულ კრებულებში და მეორედვე წერილობით, როგორც მა-ღალკვალიდვიციონ სტატისტიკოსი.

მალე სპეციალისტებს და დანიტრეს-ბულ მეიხსენებს საშუალება ექნებათ წაი-კითხონ წინა: ქა. მეშვილდიშვილი, გორის რაიონი და ელენე გორი. სტატისტიკური კრებულს". იგი 400 ცალად გამოვა. ასეთი კრებულები გამოცემა პირველად ხო-რცივლად. მისი ინიციატორი პარტიის გორის რაიონის პირველი მდივანი ამ. რ. ბიშვილია. მიანე რითია ეს კრებუ-ლი საინტერესო? აქ ყველაფერს ნახავთ, რაც განიცდებდნენ: მოსახლეობას, განათ-ლებას, სოფლის მეურნეობას, ფინანსებს, მრეწველობას.

ვაგიტები, რომ გორში 1866 წელს 5 ათასი კაცი ცხოვრობდა; 1968 წელს კი — 44,4 ათასი; პირველი ევროპული ჯი-რის გველი გორის რაიონში, ეკრიდ მე-რეტში, დასავლეთ და საქმეთში, შედგნილ იქნა 1919 საუკუნის დაშვები; მეფის რუ-სების დროინდელი გორში 1.245 შემობა იყო; აქედან 966 სასოფრეხელი სახლი, 261 ფურსი, 16 სახანო შემობა და 10 ეკლესია! 1927 წელს გორის რაიონში 4 კომუნურბობა იყო, ხოლო 1941 წელს — 157; 1939 წელს ს. ბ. ზადაილის საალ-მე-შუბი დათავსილია 117.778 კაცმა, 1946 წელს — 162.685-მა, 1953 წელს — 203.875 კაცმა.

აქ ნახავთ მეგრ საინტერესო ცნობას არა მარტო ქალაქ გორისა და მისი რაი-ონის შესახებ, არამედ მომხე რესპუბ-ლიკების შესახებაც.

ყველაფერი ეს ელენე მეშვილდიშვი-ლის დამსახურებაა.

ხანლაჩა ნოზაძე

პროფესორი კ. ჩანავა ინჟო-განკეოლოგმა მსოფლიო კონგრესზე ქ. ახალ იბრანში (აშშ).

საქ სოცოცსოლს

დგრენებსა და პალატებში სისუფთავე და სიმშვიდე. თერახალათიანებ უზმაროდ დაღან. ყველას თავისი გადუღებელი საქმე აქვს. ინსტიტუტის დირექტორი, სკავშირო სამედიცინო აკადემიის წევრი-არესონანდტი, მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი კობე ჩანავა სოპერაციოსკენ მიიჭარას... ახალ სიცოცხლს შევლა სჭირდება, გამოცდილი შეანის ხელი... ალბათ, მიხვდით, რომ თბილისის მეან-გინეკოლოგიის სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტზე ვაძაბაყობთ, სადაც იბადება სიცოცხლე და, საერთოდ, ყველაფერი სიცოცხლის გაჩენას ემსახურება.

ელექტრო-ფიზიოლოგიურ ლაბორატორიაში ვართ. ევრანირებულ კაბინაში იმ დამოდაბლებული ბავშვი წევს, ახალშობილს აპარატი იმექტროენცეფალოგრაფი! იკვლევს. ქალაღმდეგ სხვადასხვა სახის მრღდეუნი იხსენება. ახალგაზრდა ლაბორანტი ანგელოზი ზანავა დარკობებით მართავს მანქანას...

— ახლა ჩვენ ტერიტორიულად სამი სახას ინფორმაციას ვდებულობთ, — გვეუბნება ლაბორატორიის გამგე, მედიცინის მეცნიერებათა კანდიდატი მედეა დედუაჩიანი და უცხო თვალისთვის გაუგებარ საზგბზე მიგვიითხიებს, — ეს ზაჩი თავის ტვინის ბიოდენების გამოშვაცევილი, ეს—სისხლძარღვთა სისტემის მედიკამენტების მაჩვენებელი, შენამე კი ელექტროკარდიოგრაფია. ერთი სიტყვით, ყვეოლევი ამით ვგებულობთ ჩადენილად ჩანართიული და ნორმალურია ახალშობილი და როგორც უნდა წარმოართოს მისი მოვლა, თუ მურნალობა.

— კიდევ რა სიახლეები გვქვს? — კითხვითვე მოგვადებს დირექტორის მოადგილე, რესპუბლიკის მოთავარი გინეკოლოგი — თენგიზ მესხი. — ინსტიტუტში შემუშავებულნი გვაქვს კვლევების ისეთი მეთოდები, რომლებზეც საშუალებას იძლევა ელექტროფიზიოლოგიური გამოკვლევების საფუძველზე ახლებურად გავსუქოთ ფეხმძიმე ქალის საშვილოსნოსა და ღვიძლის ფუნქციები.

აღნიშნულ მეთოდებსა და შესაბამის აპარატურაზე ინსტიტუტის თანამშრომლებს მრღებელი აქვთ საავტორო მოწოდებები, რომ ისინი მსოფლიოში პირველად აქ დაინერგა. ჩვენს ინსტიტუტში ჩატარდა გაჩვენული სამუშაოები ნაუფლის სქესის დასადგენად: მიღებული შედეგების მიხედვით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ირსულობის 8-10 კვირადნა მუცლად მყოფი ნაუფლის სქესს ვადგენი 8% პროცენტში.

ინსტიტუტის მუშაობაში ერთ-ერთი პრობლემატური საკითხია ქალის საქმესო ორგანოების ანთებადი დაავადებების მურნალობა. რა სიახლეებია ამ მხრივ?

— დამკვიდრებული აზრი არსებობს, რომ მწვავე ანთების დროს მურნალობა დაწყებული უნდა იქნეს ცივი პროცედურებით, — გვეუბნება ინსტიტუტის სამეან-გინეკოლოგიური კათედრის დოცენტი ვანტანე ურტხალია, — ახლა კი, ჩვენი გამოკვლევების საფუძველზე დადგინდა, რომ უცეთის სამურნალო ეფექტს იძლევა ტალღოვანი თერაპია, რომელიც ქსოვილების დაზიანებას გულისხმობს, და უნდა თქვას, რომ ამ მონისათვის აპარატი „კოლნა-მ“ საბჭოთა კავშირში პირველად ჩვენ გამოკვინეთ.

— საურბადებოა ის გარემოება, — განავარი თენგიზ მესხმა საუბარი, — რომ აღნიშნულ კათედრისა და ჩვენს ინსტიტუტს ზეგარი საერთო პრაბლემა აქვს, რაც ვარკვეულად დადებითად მოქმედებს ამ ორი კოლექტივის პრაქტიკული და თეორიული ნაშაღების დონეზე: ჩვენს თანამშრომლებს საშუალება აქვთ ჩაებან პედაგოგიურ მუშაობაში, ხოლო კათედრის პედაგოგებს — სამეცნიერო კვლევა აწარმოონ ინსტიტუტის კაბინეტ-ლაბორატორიების მდიდარ ბაზაზე. სხვადასხვა პროფილის ლაბორატორიებში მიმდინარეობს სამეცნიერო კვლევები შესაბამისი თემატიკის მიხედვით. ექსპერიმენტული ფიზიოლოგიისა და ფარმაკოლოგიის ლაბორატორიებში სწავლობენ ქსოვილებში განავადის დამიწელობის საკითხებს, რასაც დიდი მნიშვნელობა აქვს როგორც დედის, ისე ახალშობილის ზოგიერთი ორგანოების ნორმალური ფუნქციისათვის.

კვნი ფარმაკოლოგიების ჭფუფა შეიმუშავა ექსპედიციის განაწილებული ახალი საშუალებები, ორიგინალური პრეპარატი — სუბტინი, რომელიც დამტკიცებულია საქართველო ფარმაკოლოგიური კომიტეტის მიერ და ამჟამად ტარდება მისი კლინიკური გამოკვლევა. ამინდოლოგიის აგრეთვე მშობარობისა და ოპერაციების გატუტეარების უფრო ეფექტური საშუალებების ძიება.

ორსულთა პათოლოგიის განყოფილებას ხელშეწყობის მედიცინის მეცნიერებათა კანდიდატი, უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი მარგარტა ჩანავაძე, ცნობილია მისი „შეპირილი დიტვა“, რომელშიც საერთო აღიარება მკვია. ამ მეთოდის არსის ხილა, რომ მშობიარობამდე ორი კვირით ადრე, ორსუ-

ოპერაციისას

კიდევ და კიდევ შეიძლება ილიაბარკო-ნიტეტის იმ წარმატებებზე, რომლებზეც საბჭოთა საქირაველოს ნახევარსაუკუნოვანი იუბილესათვის მიაღწია მისმა სახელოვანმა კოლექტივმა, რომლის საპაუო წევრებში, მამაკაცებთან ერთად, არიან მეცნიერი მუშაკი ქალები: მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორი ზინაიდა ერისთავი, მედიცინის მეცნიერებათა კანდიდატი იუნონა ფორდანი, ექსპერიმენტული ლაბორატორიის გამგე შურა ზირაქაძე, მეცნიერი თანამშრომლები: მარია კობია, ანა ლლოაძე, მერი გოსაშვილი, ნინო ბებურიშვილი, ლიდა გომედიეშვილი, ელენე მაგალიძეშვილი, დეზილი და რელი ხიშიაშვილები და სხვები.

დაღმარ სართულიდან სართულზე, ათვლიერებ ნათელ პალატებს, სადაც გაბრწყინებულ თავლებს შემოვარდებენ კმაყოფილი, ბედნიერი დედები და უნებურად თვალწინ გადგება შიშვე სურათი არაერთხელ წაკითხული თუ გაგონილი ამბისა მულოგინე ქალისა და ბავშვის ტრაგიკულ ბედზე, რომელიც ასე ხშირი იყო რევოლუციამდელ საქართველოში...

სამშობიარო დარბაზიდან ისმის ახლად-დაბადებულ ადამიანის ხმა, — ხმა სიცოცხლისა.

...მედებს ჭრუნველად შეფუთვილი ბავშვები დედებთან მიჰვაფთ, პატარების „სადლი“ იწყება...

შობებელლებებით დატვირთული ტოკეში ამ საუყარელ ადგილს, სადაც ასე ხშირად და ჩვეულებრივად ვაისმის ლამაზი და ამაღლებული სიტყვები: ბავშვი დაიბადა!

ნიკო ახალაძე

ლი ქალის საყვებიდან, ექიმის მეთვალყურეობით, აბსოლუტურად გამოთიშვენიერების, გარდა პურისა, ამის შედეგად საგრ-

ძნობლად მცირდება სამშობიარო ტვილიუბი და მშობიარობის სანგრძლივობაც შემსაჩინველ მცირდება.

Handwritten notes and signatures in the bottom right corner of the page.

საბჭოთა ხელისუფლების წლებში საქართველოში განხორციელდა ქართული ხალხის დიდი ხნის ოცნება — აღიწყო 220 ათასი ჰექტარი კოლხეთის დაკარგებული ფართობის ამოწმება და უხეშოსაყლონი მიწე-
ვად გადამქვევა.

1966 წლამდე კოლხეთში დამრობილ იქნა 66 ათასი ჰექტარი, ხოლო ბოლო ხუთწლედში — 8 ათასი ჰექტარი მიწა.

დამრობის სამუშაოები ძირითადად მომი-
ნარეობდა ხობის, გალსა და ლანჩხუთის რაიონებში.

მარტო ხობის რაიონში 1966-1970 წლებში ამოწმობოლ იქნა 1.830 ჰექტარი მიწა. კოლხეთის ჰაობების ამოწმება გრძელდება.

დღეს ხობის რაიონში ამოწმობოლ მიწაზე თვრამეტა საბჭოთა მეურნეობა და თვრამეტა კოლმეურნეობაა.

ქვემოთ ვაქვეყნებთ შვედეთის ბორის ჩეი-
ძის ნარკვევის ხობის რაიონში, ახალ მიწაზე შექმნილ ერთ-ერთ საბჭოთა მეურნეობაზე, რომელსაც განთავილ ეწოდება.

თ ბ რ ი ა ჲ რ

ნარკვევი

დღეს შინ აუარებელი საშუაო ჰქონდა ყოველთვის. ოჯახის საშრობს, იმას, რასაც ქალები „საბურსალიოს“ ეძახიან, დამუკადა იწუებდა. მარტო დღის კი არა, თორბოკო და მისი (და-მშების, მთელი ოჯახის მადლიძარა საათი აღისფერბუბულაიანი, გრძელყელა, ამაყი მამალი იყო თორსელ ადექსანდრე ბუკიას ოჯახში. პირველი ძილის დასასრულს იგი უეტრად აბატლბუნებდა ღონიერ ფარბებს. წამც და ხმამალა დაიბამებდა ყუილიყოს. თავის მამლურ რიბით ჰაობგადამბ სოფლის დღვაბელ ტოლებს აიყოლებდა.

რალა თქმა უნდა, დღვა ამ დროს ღოვიწი და რ იყო. დიდი ჭალას პატარონი ხნიერი ქალი ეწოში ტრიალებდა. პირველად ქაომებს აბატლბუნებდა. საშუალებიდან. უფვარდა ისინი ბევრი შვილის ვამჩინ დღეიყოს, სადილობამდე, საბურბებზე ხანგახალს რომ შოთავებებდნ, თორბი ბურთებით უხსებდნენ ხელაკლასი. ნახაბდრევის კი ეწოს არ ცილდებოდნენ. ღაფარბებში, სასიბინდე ნაილის ქვეშ და ზუნების საფრებში დაჩაბახლურად ჩხრეკიობდნენ. მერე, რიცა ასეთი „სხირსობით“ გულის შეიკრებდნენ, გუყოფილად კუტახბამდნენ საოფელში ყუილით ვამჭკობლ ვეება წიითელი მამლის ვარბეში. ამა უმყოფილო რალ უნდა ყოფილიყვენ, ცხენის კბილებივით მხსხელ, თორბიყოს მოყვანილ თორბი სიბინდის მარცვლებს ასაყენ-
კად ვეღარ ერბოდნენ.

ოჯახის საყოფიბელიდან, დღეიყოს საშუარბი ღორღონჩის (ბატის) და იბვის მოწარმენბი ვამხარბიყო მბოლოდ. ვალებდა თუ არა პატარონი საღორღონჩეს კარს, ვუნდ-გუნდად, ყუინით, კვბტ-კვბით ვამოცუვდებოდნენ ვარბი. მიწაზე მბხნებლ სიბინდს ზედაც არ შეხებდნენ. თბოქოს დლით შეივოდლბო, ღობში საჩრომბი-საყენ მისჩროლბდნენ ტანის რბეით. ფარბალაღში ვერ ღორღონჩები ვამჭებოდნენ. მალე, სულ შურბწინევილდ მბი იბეები მბაკვებოდნენ უკან. ერთ წამში სხანგეზე ვადბკრბინდენ გუღრინბრბებულ გზატკაცობს.

გზის ვადამბ, სოფელ დღვაბასაყენ იწუებოდა ისბინანი (ვილი) აფაფრული ნოყობი. მბი ენაკვლებოდნენ ჩამჭეულ-ჩამჩრბაკილი ოხმბელბრბიანი კუნჭლები, თვარბმბალები, ვეღვ პატარ-პატარა ვუბები და საიბობები.

წყული იბე-ღორღონჩი იმ უშბ ადგობებიდან და ვუბებლებიდან შინ დაბრუნებას ადარ იგონებდნენ. რიცა წვიმის მოუშობრბება, თორბასა და დღვაბას შობის ყუილილ ტლბას ზღვა დღებოდა, მბინ მბი მოხლებობაზე ღობკრბოდა.

შობრად ერთადერთი იბედი, რომ ჰაობებში შებმალულ ღორღონჩიბს დღდა კვლავ იბოვიდა, თორბიყო იყო. ვაგონამ იცილდა ისბინანი და მბი სახარბილო ფეხის დასამბრბებლ ვეყოფილბი და ბამაყ-

ნარბეში ვახსავლელი კარბოფები. მავრამ ამა, თორბიყო ხად იყო ყოველბორობი.

მოსწრბებულ ქალიშვილი დღდას საჩაიონს დაბის ტენკუეშუმბ და უდილიდა. ძაბი, რომ იტყვიან, წიგნებთან ომბობდა. სკოლდან ნაშუადღეის შინ დაბრბებული, შუადამბედ უქდა სახავალით ვაკუეთილბეს. ჩაწოლილი ჩაიბობსა და ერთ „მუქარა“ ძილს ვერ მოსწრბება, რომ მამალი ყუილს ასტებდა. მამინეე ზეზე წამოდებობდა. ნანათლებამდე ღამით ნამზადეც ვაკუეთილბეს იბეორბება. ღორღონჩისა და კვბტსაივის საღვა ჰქონდა დრო. ან დღვა მბოკლიდა ამბ-საივის? უტწარბი ექბები, იგრბეები, კინეტბური ძალები ენეოდნენ საითლაც, სადაც არბს ვახსავლიყარ ქალს. დღდას ეს „უტწობობა“ შინელი, გუღში, მისწონდა, ახარბება, მავრამ შვილის ვამოსაყვრბებულ მბინე იტყობა: ღორღონჩი და კვბტ უნდა ვადავაშენო. ყუველ საღამოს გუღის ხეტუკას, ზარბათ არ მომივიდეს-მეტი, აზე მბრჩებდა. მერე ექბებ, იგრბეები და კინეტბური ძალები მბირთვით ჩემმა ქმარშეღობო.

— კი არ უნდა ვადავაშენო კვბი და ღორღონჩი, ახლა უნდა მოამრბაყო. — უბრბი ერთხელ დღდას თორბიბობ.

— ეს რადყო? — შედიბობხა დღდა შვილს.

— წამე, შენი თვბლით ვბჩვენებ რბლაცას? — მოუტრა ქალიშვილმა.

იმ დღეს კვბრა თნდებოდა. თორბიყო მბივარდ-მბვარდა ეწოში. დღდას ბბნი წამოტრა“ საქმენეზე. ძაბით მოაკლიდა საბრბოსილის, მბოხელი ეწოს ვარბთ ვაკუეანა, ბრბეოზე წამოტრბებულ რბბებელს ვადანაწებულ შუაყენა ქალი და ორბიბიდან დღვაბასეც ვახბებდა. ეს სოფელი არცთუ შობს მოჩანდა, დიდი, მამალა ჰაობებში და მბორბილი, დაკუეებულ ტბებში ვაღამბა. არა, დღვაბაში სახლი არხად იბედებოდა. კვბლი ამფობიდა აქამდე და ამბი აბუკობდნენ, რომ მოსახლებილ იყუნენ ჰაობებში აქამდე ვაგანტულ შმარბლებზე.

— იქ რაყო? მბიომ რად ვახბებდ იქით? დღვაბაში ჩემს დღეში არ ვყოფილვარ! — ვაიოცა დღდა.

— შე მავრე არბს ვეუბნებბი! — მოუტრა უეტრად შვილმა. — ისბინანი ნაწყო ვაკუეანს, მწეანე და ყუითელ გუბებლებს, მერე მბი იქით საღვლებლი დაუტკობდი!

— ამა, დავკვირდი. დაწყვილდა ილორბის ხატმა. მბოვან სარბებულ არა აქვს კაცს.

— ორბიბიდან დამწყებული დღვაბამდე, საღამდეც, დღდა, ქვეშის ხბს ხედეც, ჰობის სულ ვაშრობენ. მამინე შენი ღორღონჩები და იბეები ვეღარსად დაგემბლებიან.

— ვამბობრბენ! — ვაგაყვრა შვილს დღდა. — ეც რბობს იქნებამამადელ მერა ვამბლებიბნებს.

- სულ მალე რომ მოხდეს ეს ამბავი?
- რაღა დღეაან მთავრდება მანქანაძარცვ. სხვა ადგილი ვერსად მინახავს თუ ჩემთვის რაიმეს?
- ბევრისთვის გააჩნდება და იმში აქვებნი, დღეა!
- იმ, იმ, მე და ჩემისთანები... — ხელჩაწვეთი ჩაილაპარაკა დედამ და დიდი გზატკეცილისაკენ მიმავალი ვეზილი. გზის იქიდან სოფლიანობის ურუდული, რაინის დიდი მზებრივი შიშობა. იქადა სულ ლითონისებულ უხეშ ქარაქლს იტენდა ან გაუტაცინა. იქადა დედაც მას, რომ გზის გადაღმა, ჰაობებში ვალდებული იყო უღებოდა ვეზილებში თვკიპამალებზე გაწეწებული ბატ-იხი. დილით ადრე ვეზილებზე იქიონის სახელები.

გზის გადაღმა იქიონი დიდი მოპოვების წაწეწებები ქალები. დედაც მათივე თვალს დატანა ალფეშ ლატარას. კაცი ცხენზე იწვია, სადაც ქალს თავისი ღორღონ-იხი ეგულებოდა, სწორედ იქით, ისინი გზის გადასულიყო სოფელში ცნობილი აგრონომი. იათადაზმედ და-ახლაუნებდა საბარბო პირატებს ვახილებულ მიწაში. ხანდახან სულ ახლადა-ახალ მუსულმანურ ტრატარებს, ბუღლიურებს და უხეშ გრძიდებებს მიუვარდებოდა. აქედნად რაღაც დავალები. ადგილი არ იყო მიხედველიყო კაცი, რა ხელებზე ირგველივ. სოფლის გოგონა-ბიჭებთანაც ზოგი მაღლა, მანქანაზე ასულიყო მექანიკოსებთან. მერე და რაწინდ იყო მანქანა. დიდი გზით ქართლშიდასაც კი გადმოვიდათ კოწიწა „ქანავაკატლიბო“.

დღის თვალწინ, ალფეშ ლატარია ქვეყნის ყოველი მხრიდან მარტული მანქანები ერთხანად მიუსთა ჰაობანარს და ტან-გუბებებს. ისე ოხერი ადგილები დღეაან მობარტულიები თარიღილად. ასე ბაერი ერთი სამოყურეო მანქანაზე. მათგან არც ფორსის აღევა კარგად დღე.

— ა, ვიი, ღვთისმშობელი! — წამოიძახა დედამ სულ რაღაც ცოტანის შემდეგ, როცა საძაველი, ნავსი, კოლოიანი დაბლიბი მთლად გაკებნა, გაუფლეს, ყუთილ-მწვანე ტან-პასალები მოწრტებს გრძელ, კობტა, პირფარით და ფსერტიწორს რაფებით. საშუაოს თვალის დასვლილად.

ამით გულმოკცებულ ალფეშ ლატარია ვარემოყურებოდა ხალხს უხსნიდა:

— ყველამ კარგად გაიგეთ, ამ ჰაობზე დიდი საბუთო მეურნეობის მიწროება ვახარებთ. მეურნეობას, რომელიც დღეაან დაბლიბილად გაწეწდება, სახელად განთიადი ერქმევა და მისი დირექტორიც მე ვაქვებნი.

როცა ამ განმარტების მოჩივრებოდა ხოლმე, ყველას იხეწებოდა, ჰაობებთან ნაირზედ გაწეწებოდა ხე-ტყე, ვისაც გინდათ იადად წიოდეთ, აქედან მოკალეთთ, რაღაც ვინდათ, იმად ვაიოყენებთ. ოხეთ-მეტ-ოქტეხმეტ-ჩაქდმეტ წლის ბიჭებს კი ტრატარებს, გრძიდებებს, სახეობრივ ატვებებს, ამწეებს და სახეობის მექანიკოსებს თანაშემწეებად სვამდა მანქანებზე. ბიჭებს ყველას ერთნაირი ხალათ-შარკიან აძებოდა, რომ სახეობისაგან სოფელშიც გაერჩიათ საქმეში ჩანამული ასლგაწარდები.

ახლა დედა ღორღონებისა და კვაბის წყევლას და გადაწეწების მოეწევა. დობებში საშრომელი კიდევ ვაფართოვდა, გაპარია ფრინველების დაჯარვების ფოქერი ვარებებიდან გაუქრა. თორსას მალბობიდან დაბალით თვალის მოკლებების უმად ხედავდა — სად, რომელი ოხროლის წინდად სვავდნო ოხარგონებენ მისი წაშლილყოფილი იხე-ღორღონებისა. ხანდახან საშუაობზედაც ჩაიღოდა სწორი ქალი.

— შე იხეთი სიზმარი ვნახე, შენი კარგი ძმაბი თეთრი ომწენიერ ჰაბეში გაყოფი ვეებებს... — უფობა ერთხელ ალფეშ ლატარია ამ დღეს.

- თუ კიი ოქაბია, შენ პირს ჰაქარია — შეესმა პასუხად.
- ჩერ რა დროს მაგის დაოქაბება — გააქნია თავი ლატარია.
- ასა რად დასვიო ძმაბს კიბოლ?
- უპოაფერტი ტქციეუმის მასწავლებლების ბრალია — წაუფშმა კი ლატარია — დღის. იმათ მიხარბთ, თეთრობითანა ვულისხმობარნი მოსწავლედ ირაც არ გვეყვს მთელ სკოლაში.
- შენ ისევ შენსას აკაკუნებ — უმაყოფილოდ შეუტია აგრონომს დედა. — შეგონა, მამულით იყავი. თორმე სხვა რაღაცს ფიქრობ. ისე კი თუ ჩემი ქალიშვილი ვარგა, მეც ამ ქვეყნისთვის ვამჩრდია.
- კარგი და პატროსანი! — დარბანისღურად ჩაუღლაპარაკა ვაგაერე-

ბული ქალს ლატარია. — დღლია და გაწეწდებათ აგერ ვნახობო, რაიმეს გაჩივნის თუკი ქვეყნის სასახლურში.

დედაც ჭერ არ იცოდა, რომ ვანითადის დირექტორს, ლატარას, აქით მისთან შეუთავაზებდა, იქით თეთრობის უღებოდად, ტქციე-კუმბათარებულ გოგონა თეთრობა ბუქია საშუალო აკვანა, უწყისზედ შეებანა. ჩერ კი ვითომდა საზოგადოებრივი დატვირთვის წესით აიოდად მეტრობრივი ჩანებარება გოგონასთვის. თეთრობის დაღინებულად, შრომაში უწიდად ვაშოდელი ქალიყო, შეეწეოთ დატვირთვა. თურმე რაღაც შედგომოდა შუშობას.

მეტრობავეთ, როცა სპეირი იყო, ოხითობები და ფსერტები ტრი-ალეზდენ, ხანდახან სხვადავდენ, კახავდენ წამოკცეული, ჩამქმეული ხეებს. იქით კი, დღეაან მობარტულიები, ვეებარებოდა, ღორი-ერთი მანქანები ხეებს სატიანდა ოხროდენ, ორეფი ხეისპირისთვის უწიდადენ, რაღაც პატარა მწეწელობები კი მიწას გაქარდენენ, ბრაზული თუკი მიიწევენდენ და საწრტე ოხროდებს ბაფთობივით კიბავდენ. გრძიდებრები კი ირგებოდენ, ნაწრტებში შეიღოდენ, ნაწრტედაც ვაშუყავადად სფეროვოდა კვლები.

თეთრობი გამოქრა, რომელსაც ჭერ ტქციეუმის ატესტატი ხელთ არ ჰქონდა და არც ცხანბეტი წელი შეწრტელოდა, კარგად იცნობდა სფეროვო კვლებს. კოხილბაში ვაგცელებული ეს კვლები მოყოლო-ბით ნახევარ ჰქებარს იშვიათად აღებუტობად. მათ მიწა სერისებურად შუაგულზე შეწეული აქვთ, გვერდები კი საწრტეობისაკენ ოხბატად დაწრტულ-დაწეწებული დაწეწებული. ასე მოწეობდა ნა-ქაობარ მიწაზე წყალი ვერ ჩერებდა, ან როგორც კოხილბაში იტყვიან, „წყალი ფებს ვერსად იყიდებეს“, უმაღლედ სადრეწეო ოხროლი. საყენ მიღის. როცა ერთხელ მეტრობებმა სფეროვოდა კვლები ჩამწრტებეს, თეთრობი ბუქია, უყვე გამხელობა ბრიგადიარმა, წამოიძახა:

— ახლა ასეთ ნაქაობარზე თხეხ რამდენიც ვინდა და რაც გიყვარს!

— ქემწარტიად აგრება! — დაუდასტურა ქალიშვილს მისი მოსახრების ატესტელებული ლატარია.

მეშუაობის გზლის შემდეგ დედა ხშირად ჩაიღოდა შეიღოთ, თან ბატის და იხვის გუნდები ტაბით ჩაუყავ უყვე დამარტებულ, გა-ტრტეულ ჰაობებში. მათი დაჯარვის ოღნადავად აღარ ეწეოდა.

საბუთო მეურნეობის მეტრობავეთ უყვე დღეაან უბოლოდ-ბოდენ, სადაც ხელებარეკე კალაგობებს აღმინისკაცილოდ შენობა, სასაშუკო ბაღის ხელებ და რაღაც სხვა რა სპეირი ნაშარბლები აუ-გოთ. გზის გამუყანებიც თავისას ცდილობდენ. სწორს, ჩერ რიბილზე-დაპირთან, ახლად ვაიოყრულ გზაზე ენგურებდა მტანალი ხრტეს ყრინდენ, შავ გუღროს რუედენ, მიწაზე ასხამდენ და ტქპი-წინდენ.

იმ წელიწადს ალფეშ ლატარას მექანიკოსად და თეთრობი ბუ-ქიას ბიჭებად შემოღობის დაღმევის ორი ათასი ჰქებარს პამაბლა ქალი საწეულად ვაშაოწეობებს მათ საშობოლ კოხილბად. ის ის ჰაობით იყო, რომელიც თორსას და დღეაან შორის სახიბრლად, სულმეგობრად შშობით ორბოქლავდა. ამ ჰაობში კაცი კი არა, უმწე-კი ვერ აღწევდა.

დედაწეწებულ ნაკვეთების ვარსობას ხელაობარამაც შეუწყო ხე-ლი. წემაბ დევეტობის ბოლომდე არ მოსულა. მშრალის ზედაური ქროდა დასავლეთის მხრიდან. ავი ზედაც იწევა, დღეაან გადაღმა ტყეებს და ჰაობების იქით თავისუფლად, მშვიდად აპარტუნებდა ყურები.

უოკალი წამითიაც ვაუშასინდდა ის წელიწადი მეურნეობის მშენებლობას. იანვარში ზედ დღეაან შეუღებულ განთიადის თეთრობი ხეობებში ძალიან შორიდან მოჩანდენ. დღეაანულებს ოღებშიც გამოიღანდენ ნაქაობარზე. ვაწაფხულზე კი თეთრობის დედა აღუქარებულად შეეწეოთ ვაგელო ოღესაც ვაგულად ადგილებში, მისულოდ დღეაანამდე და წარწეწებულყოფი, რომ იმ სასიყვი-ლითში სასიყვილ-საწეწადი დაშეკვებები.

ვინ ვაშოქმეებს, როგორ უნარად დღეაან, რომ ადგილის ამ ფე-რისცვალებში მისი ქალიშვილიც ერია.

ჭერ კიდევ თებრლობს დაღმევის ალფეშ ლატარია თეთრობი ბუ-ქიას ბრიგადიარმა მიუღოდა. მერე იმ დღეებში მწიხ მოწეობის თანხლებით მხარდმხარე ვაგევა ქალს კი არა, ჭერ ისევ გოგონას. ოც-დახუთი ჰქებარია ნაქაობარი, ნაბუბარი, ნახისარინალი, ნაგუბრები

ახლა მოხლავს სფეროები კვლევები დაშვებულნი, ნაყოფის მომცემი მშობელი მწვა ჩაახარა. ახლავარდა ქალმა თეთრივარ ბუკამ უკვე იცოდა, რა და რა უნდა გაეზენებინა ახალ მშენებელს.

სამუშაო მურყნობა განათილი თილის-სოხების ვეტერკილის მარცხენა არის ხოსის და ზუგდიდის შორის. ის ახლა გვარდელ მიხედვითაც ადვილი საცნობია. თავისი თეთრი შენებებით, მოქაუვულ-გულდარიანიებული გზებით, კობა პლანტაციებით, ეკვალბიტის ქარსაცავი ხეივანებით ერთ პატარა საყურადღებო მაუაქისებურად ბლდერავლებს კოლხილის დაბლობში.

უქვით, სულმა წაქაღლით, გადაღვივით მურყნობა განთილი ში. არა, არავის დაუტყრებთ, რომ იმ ადგილის ოდესმე გაუვლილი რამ უბედრებელი იყო. მაშინ მაინც გადაწყვეტით ნაშთი და შეასწავლით ის, რომ იტყვიან: „იბრებთა ხელი მოგობრობათ“, ოღონდ თეთრივარ ბუკია, მართლაც თეთრი და მშვენიერი ქალიშვილი, თქვენ თავს სხვის არავის ჩაუდებდნენ ხელს.

სანამ თავის ნაკვეთებამდე მივიყვანდით, თეთრივარ რამდენიმე წუთით გატარებთ მურყნობაში შესასვლელი, თუ სახანაირი ყუვიანდებით მოიროლო გზებით. მერე, როცა სანთხედი მოვლილი პანტაუტები შეხვალთ, ეტყვიან:

— აი, ეს არის (ქვარ გავიხმებო, რომ ეს ნაკვეთები მისია). — მოსავალი ცერ რომელმა კულტურამ მოგვცათ? — ვქვით ამგვარ რამზე შეკითხვით.

— სიმინდმა. — მოვიგებთ თეთრივარ ბუკია და ამას განმარტებას დაურთავს: — მაშინვე, სანამ ახლავდამარბო მიწებზე რამე კულტურას დასაწერავდით, ჩერ ქვ, პირველ მოსავალად, სიმინდს ვეთსავ. სიმინდი თავისთავად მარადიული ჭირანახულია. მისი თესვა სასაღატაკო მიწებზე აუცილებელია. სიმინდი ნიადაგს წყნდნ.

— ჩან რამდენი გაქვს?

— მარტო მე, ჩემთავად ხუთი ჰექტარი ახალშენი მიღავს.

— კიდევ?

— კიდევ მაქვს, — ცოტა იზნევა ქალი გამოკითხვებით, — თითქმის დღუნა, ხუთი — ქარსაცავი, ორი — ფიხია, ბოსტანი, ქართლური მოწურობილი ხეების ყველა ბალი, ვაშლის ხანგრძლი, ლიუფა და...

— მართალია, ჩაი მწელი მოსავალი და საყრდენიაო? — მო და არცაი ანის ბუქისი „მოყვანა“, ესე იგი, თესვა: პლანტაციის ცილის გაზენება, მოვლა არც ისე მწელია. ფოთლის კრეფა, ჰო, დღავ, მწელია. ოღონდ ბარჯულ, ბოსტნის ყვებზედა, ვენახის შეყვლა-ვაგსულა-მოწვლელ, სიმინდის თოხანის და ტბეზურ მწელი ის არ არის. შეიძლება თამამად ვთქვათ, ჩანს კრეფა ხუფთა საქმე, თანაც საკმაოდ მწელი.

— კიდევ?

— კიდევ, კიდევ! — ქალს უტრხებულად ეცინება. — მაპატებ, კარგი უფლი იყის! — და თეთრივარ მის ტანზე კობტად მომადგარ, გემარეგნით ამჩრეული ფერის ტანსაცმელზე იხედება. არ ვიხიბართ, თორემ ამ მშვენიერ კანას ის ჩაის უმადლეს.

— თქვენ დღევანდელ უფა-ცხოვრებაზე რას იტყვიან? — დასასრულს ერობლ კიდევ შეკითხვებით თეთრივარ.

ახეთ კოსტრუქტ მას საუბრის გაცემა, ჩანს, არ უყვარს. ამოკლეპ უყრის ოსტატურად იყრუებს. მაგრამ ახა, რა დღლებს ჰვეანაზე ენის მომტანს და განა მარტო უკლი ამბებისათვის?

— ჰო, ნინატრად წამოვარდა დღდას ეს ქალი, — გუგუნებთ ენის მომტანი. — თეთრივარ ზრდაში კარგად ეწყვიან მისი უმცროსბებიც. მათმა დღე-ღამე სიბორობილ და სარქელი გათავსეცა. ბაღლები გამეზრადნენ, საზრუნავს ხომ არ მოვლელი.

— და...

— და ახა, ახლა უნდა ნაშთი იმისი ოც-ღორღონი. ხელწამოსკარავ საბაქო კვეთლებურად ქთამი ჰუავს. განთილზე კვლავ ამაუღუევივის ქანდარავლ ალხანდრულად მოვლილი მამალი. თეთრონაც თავია უმცროსბებიც, ქმრის, ნინატრად ზაღებზედა, ჩრცა უფრატლის კრეფის და პლანტაციების მოვლის მოქერბილი ალოცებია, თეთრივარ ბუკიას პრიგაფანა მუშაობს.

— მურყნობის ღირეკტორი ლატარია რაღას იქნეს?

ახა, ის ადვენებს თვალს აღმქანდრე ბუკიას ბუდებს. აცა, იქილან თეთრივარ მზავის ბარტუი იქნებ კიდევ გადმოფრინდებო.

ბორის ჩხიძე

მინ იყო ანა ტარსი?

ღილი რუსი მწერლის — ლევ ტოლსტოის იაქანში წლების მანძილზე ცხოვრობდა ინგლისელი ქალი, გვარად ტარსი. ტარსი თავის დროისათვის ფრთად განთავლებული აღმსრულები და სანთო მარცხენებაც უყოფილა. იგი მთელ დღებს ბავშვებთან ატარებდა. უცხოებდა მათ წიგნებს და ასწავლიდა უცხო ენას. ერთხელ იასნია პოლიანაშო მას უტრხობს და — ანა ტარსებია და ხას ცხოვრებულად მისთან არჩივლია. ანა პრიფესიონი ეტონანი უყოფილა, კარგად იცოდა და თურქი ხალხურ მედიცინას, ჰევაგებია ლიტერატურა და ხელოცენა. იმ დროს, როცა ტოლსტოი „ომისა და მშვიდობის“ დუნასწავლელ თავებს ამთარებდა, მოვლულად ეწეოდა ორი ვიკრით იასნია პოლიანაშან რუსეთის რომელიღაც ქალაქში წასულ და „ომისა და მშვიდობის“ შვიი ხელნაწერები უწესარგოდ შეიკრულ-მოკრული დაუტოვებია მაგიდაზე. მწერლის არჩივლით ოთახის მომწვლელ ქალს საკანგებოდ დაუბუნებია ვია და დაუღლებებია ტოლსტოის ოთახი. გადასახანად ქალღებში ზედმეტად მიერენევა და გადაუღრია. სრულიად უმზობვეით, ანა ტარსის რამდენიმე ფურცელი აუღია და წაუყობავს. ქალი ძილან დაიბრტყებულა რომანის შინაარსით, გადაარღობ ფურცლები

ნომრების მიხედვით დაუწყვია და საციოვად იოთაში ჩაეტელა. როცა მწერლი იასნია პოლიანაში დაბრუნებულა და „ომისა და მშვიდობის“ ხელნაწერები ვერასდროს აღმოუჩინა, ტოლსტოის მამულში ღილი განავსა ამტადრია. ანას მანვე გამოუტანია ფაქიზად შეკრული რომანი და ავტორისათვის მიუჩივებია. ვახარებულ მწერლის ანა ხელში უტაცია და უთქვამს, შენ ვაღარაჩინე „ომი და მშვიდობა“, თურქ ტოლსტოი მთელი ცხოვრება ანას მადლიერი უყოფილა და „ომისა და მშვიდობის“ სპეციალური გამოშვება წარწერით უტრეხებია. ერთ ზაღებულს ინგლისელი დგბე ტოლსტოის იაქთან ერთად ეირიბო, შავი ზღვის სანაპიროებზე იხედებდნენ. იქ ანა ტარსი შემოხვევით გაიცოცხრებულმა თავილა დომიტარი მანუტაქაშ. ქართული ენა მოხბადულა ანას შინაგანი ბუნებით, მასზე ვაჭარდა და სპიართველიში ჩამოუყვანია. ანა ტარსისა და დომიტარი მანუტაქაშის შესახვერავ იაქში შეუქმნიათ და მთელი ცხოვრება ნიოთისი გაუტარებიათ. ანას მშვენიერად შეუწყვლია ქართული ენა და საიყვარდ მყვარებია სპიართველი. ცხნზე შემძლარი ანა ტარსი გურიის სოფლებში დადიოდა

თურქი და ავადმყოფებს უსახელოდ მკურნალობდა. მანუტაქაშებს კავშირი არ გაუწყვდითათ ტოლსტოის იაქთან და ერთმანეთში ხზირად მიხოსვდა მკონიანთ. ინგლისელმა ქალმა იქვსი შული ვაჩინა და აღზარდა. აქედან ორი ვივი იყო და ოთხი ქალი. გამარჯვლად მანუტაქაშების იაქში. ვაენე და პიარწინდნენ, ქალები გამოვლდნენ: მინი აღმწარდრე კანდელაკის მუღელე განდა, ნილია — ირაკლი რაშპინის, ჭინი — გიორგი ტარსის, ხოლო ტატინა ანა შემოხვევამ იხსვეგრა: ქორწილში სამხიარულიდ გასროლოდ ტუვია მიზანს ავდა და მას მოხვდა. ამეჟად ანა ტარსისა და დომიტარი მანუტაქაშის მრავალბიძცოვანი შოამოტავილი თბილისში სახლობს. მათი შვილები ვიღებენ და იაქბის წევრები: არქიტექტორი თიომურაზ კანდელაკი, მუსიკოსი ვაიანე მანუტაქაშ. იურისტი ირაკლი რაშპინი, ფურანგლისტი იური ჩიქავაძე და სხვები ქართული კულტურის დღე მამაჟინი არიან. ირაკლი რაშპინის იაქბში დღესაც სასოებით ინახვენ ტოლსტოის ნაწარქ წიგნებს და მის მიკვირებულ საყარტრს, რომელზედა ღილი მწერლის შოამოგონებელი სხვა ამოკეთილი.

ტექნიკური საინჟინერო საინჟინერო საინჟინერო

საქართველოს სამეცნიერო-ტექნიკური ინფორმაციისა და ტექნიკურ გამოკვლევათა სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის საცნობარო-საინფორმაციო განყოფილებაში უპირადად შევითხვები მოდის. საცნობარო-საინფორმაციო ფონდის საშუალებით ინსტიტუტში დიდ დამატარებას უწყის რესპუბლიკის სამეცნიერო-საკვლევ დაწესებულებებს, საცინსტრუქტორო ბიუროებსა თუ საწარმოებს.

— რა საშუალებებით ხდება ტექნიკური ინფორმაციის შეტყობინება, როგორ ვატყობინებთ სპეციალისტს იმ სახელებს, რაც ხდება მათთვის საინტერესო სამეცნიერო დარგში, როგორც საბჭოთა კავშირის, ასევე მსოფლიო მასშტაბით? — ამ თემაზე მივმართეთ ინსტიტუტის დირექტორს გიორგი ჯიშკარიას.

— როგორც ცნობილია, ყოველდღიურად, მეცნიერებს სხვადასხვა დარგში, საწარმო-დაწესებულებებში ჩნდება სიახლე, ადამიანის გონება იზიარებდა ბუნებას, ახდენ მთელ რაღაც სამუშაო პროცესების ავტომატიზაციას, აუჭმობენებს მანქანა-დანადგარებს, თუ ვაჭივართა წინაშე, რომ ეს აღმოჩენები ხდება მსოფლიო მასშტაბით, სწავლა წარმოსადგენია, რაოდენ მიუწევდომლია ამ თუ იმ დარგის სპეციალისტისათვის დროულად შეიტყოს სიახლე. იპყრება ტექნიკური ინფორმაციის კი სპეციალისტისათვის დიდი მნიშვნელობა აქვს.

ტექნიკურ სიახლეთა შესახებ ცნობები იბეჭდება სამეცნიერო ჟურნალებში, წიგნებში, ბროშურებში. ამჟამად მსოფლიოს სხვადასხვა ენაზე გამოდის 50 ათასზე მეტი სამეცნიერო ჟურნალი, 30 მილიონზე მეტი წიგნი ტექნიკური და საბუნებისმეტყველო მეცნიერების დარგებში.

სწორედ ეს ზღვა მასალა მიჰქვს დროულად დანერგვებულ ადამიანზე ტექნიკური ინფორმაციას.

მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში შექმნილია ტექნიკური ინფორმაციის ფართო ქსელი. არსებობს სპეციალური ტექნიკური ინფორმაციის ინსტიტუტები, რომლებიც მორღებულნი არიან დახმარება გეოგრაფიკულად დადგინდეს სპეციალისტებს, მათთვის საინტერესო სიახლეების დროულად მიწოდებით. ასეთი ფუნქცია აქვს დატარებულ საქართველოს სამეცნიერო-ტექნიკური ინფორმაციისა და ტექნიკურ-კონსტრუქციურ გამოკვლევათა სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის ინსტიტუტის დამყარებულ აქვს კონტაქტი საქართველოში არსებულ ყველა სამეცნიერო დაწესებულებასთან, სამეცნიერო საწარმოებთან, საცინსტრუქტორო ბიუროებთან. ისინი დავიჯავრებან ვ. წ. საინფორმაციო რუკებს, სადაც მოცემულია ინფორმაციითი ცნობები მათი დაწესებულებების ნაკვეთილებით თუ საკვლევი სამუშაოებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების შესახებ. ამის მიხედვით საცნობარო განყოფილებაში დგება სპეციალურ ნაკვეთიანათა კარტოკატა, რაც ხელს გეოგრაფიკულ კონტაქტებში დაგეგმარაბი საბჭოთა კავშირის ყველა შესაბამის ინსტიტუტთან, საინფორმაციო ცენტრებთან ბიუროებთან. ამავდროულად ინსტიტუტში არის დარგობრივი განყოფილებები: კვებისა და მსუბუქი მრეწველობის, ელექტროტექნიკური, სასტრატეგიული ინფორმაციისა და სხვა. ამ განყოფილებებში მომუშავე ინჟინერ-სპეციალისტები, მეცნიერმუშაკე-ნი, თვითონ სპეციალისტის მიხედვით, ყოველდღიურად ეცნობებიან იმ თემაზე მასალას, რომელიც მოდის კავშირის მასშტაბით, აგრეთვე სასტრატეგიულიდან და აცნობებენ შესაბამის ორგანიზაციებს. ასე ხდება საწარმოებში მოწინავე მეთოდების დანერგვა.

— პატენტებული გიორგი, ხომ ვერ დავგისახებუბთ კონკრეტულ მავალითებს, სად დანერგვა თქვენს მიერ მიწოდებული წინადადება და რა ეკონომიური ეფექტი მიიღო ამით საწარმომ?

— გარის ზამბელოს კომბინატში ინსტიტუტის რეკომენდაციით მიღებული იქნა ოთხი წინადადება. საღებავების მოწყობლობის გაუმჯობესების შედეგად საწარმოს მისცა 30.000 მანეთის ეკონომია, ორი წინადადება თითაღწერებდა საფეხური მანქანების გაუმჯობესებას, რამაც აგრეთვე 1.000 მანეთი დაზოგა.

ზესტაფონის ფერმშენადნობა ქარხანაში გამოყენებს ხელიაბინსკელ მეტალურგთა გამოცდილება. წყლის გაყვების ტექნოლოგიის შედეგით საწარმომ დაზოგა 30.000 მანეთი. ასეთი მავალითების დასახელება ბევრი შეიძლება. ზარშან ინსტიტუტის რეკომენდაციით რესპუბლიკის 11 მსხვილ საწარმოში დანერგვა 137 წინადადება, რამაც მოგვცა 720 ათასი მანეთის ეკონომია.

— ჩვენ ვანაკლებთ გეოგრაფიკურებს, თუ რა ვაგებთ თქვენი ინსტიტუტის მიერ რეკომენდაციული ინფორმაციით, საწარმოებში მუშა ქალების შრომის შესამსუბუქებლად, ან როგორ განხორციელდებოდა შრომისაგან დასახლებები?

— მავლ-ამოღობის კომბინატში, სადაც ძირითადად ქალები მუშაობენ, დანერგა რაოდენობა წინადადება: საქსელ დაზოგა გაციოლა სპეციალური ჩარჩოს მოწყობლობა მისაქსელის ნაბიჯის მარაგის შესანახად. დაზოგა გაციოლა მავმმარაველის დასაყენებელი შხა-ლონი, დანერგა ქსელის დროს მატარების დასაინშნი სპეციალური მოწყობლობა. ყოველივე ეს ავარიზოვდა, ამუშავებებს ქალთა შრომას. რუსეთის ქიმიური ბოქციების ქარხანაში ათივანს თოზ-გადამცემი აპარატების პილარულიყური წყნდის საშუალებები.

რაც შეეხება დასახლის შრომის შემსუბუქებას, ამის დიდი მნიშვნელობა აქვს ქალის ჯანმრთელობისა და მისი სიცოცხლის გახანგრძლივებისათვის.

ჩვენს საცნობარო განყოფილებაში მოდის მასალები, თუ რა სიახლე იბეჭდება სხვადასხვა რესპუბლიკებში, აგრეთვე, საზღვაო-არხეთ საყოფაცხოვრებელ მომსახურების დარგში. ამას წინაა მთავლეთ საინტერესო მასალები კევის ინფორმაციის ცენტრიდან და მოსკოვლიდან. ამის შესახებ ვაცნობთ რესპუბლიკის ქიმიურ კანსტრუქცი-ბი, შიური მრეწველობის სამმართველოს სპეციალურ საცინსტრუქტორო ბიუროებს. მათი ელჩაა ამ სიახლეთა წარმოებაში დანერგვა, ისეთი ვაუმომსებულები მსწარებისა და ფუნქციების გამოშვება, რომლებიც გაუიოლბს ქალ შრომას ოქაში.

ინსტიტუტში მამაკაცებთან ერთად წარმატებით შრომობენ ინჟინერი ქალები. მათ შორის აღსანიშნავია სპეციალისტული სამეცნიერო-მეცნიერული განყოფილების ხელმძღვანელი გვი დასიომავილი ინჟინრები: ირა ხუბულეთი, მელა კახეთელი, * ლამარა ლევა-ინიო ნადარევიშვილი, ლაბერა ბიყაშვილი, ინგა სუბანიშვილი და სხვები.

ჭირფავსო მეთოდებულო! გურთ შეიტყობთ, რა სიახლე თქვენთვის საინტერესო დარგში? მშობრთუ საქართველოს სამეცნიერო-ტექნიკური ინფორმაციისა და ტექნიკურ-კონსტრუქციურ გამოკვლევათა სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტს.

სუთწლელაის გმირი

მათ, იმ ადამიანებს ეკუთვნით ქება და ღიძობა, რომლებიც იქნენ სტახანოველებად, დამკერელებად, ნოვატორებად, თავიანთი შრომით მაგალითი მისცეს მასებს.

თავიანთ ადამიანობით, ბუნებით, მისწრაფებებით ისინი შემუმწეველები იყვნენ. არავის არ აბეზრებდნენ თავს შევირაღა ფრახებით, შრომითი წარმატებებით, მიღწევებით და ურუმრად, ზარხუზისმს გარეშე აბარებდნენ ანგარიშს კოხტოვრი პარტიას, სახელმწიფოს.

მათ ხუთწლელის გმირები შეარქვეს. მათ შესახებ წერდნენ გაზეთები, მათ შესახებ ლაპარაკობდნენ კრებებზე, ყრილობებზე, როგორც სახელმწიფოს მშენებლებზე, მის უერთგულეს შვილებზე.

საქართველოში, სოციალიზმის შენების წლებში გახმაურებული იყო წულუკიძის აბრეშუმის ძაფსაღები ფაბრიკის მუშის ეთერ ფარცვანიას სახელი, რომელმაც 17 წლის ასაკში სტახანოველობას მიაღწია და შემდგომშიაც ამ საპატიო წოდების განამართლებლად ორმაგად ასრულებდა ხუთწლიან გეგმებს.

ეთერ ფარცვანიას შრომა მისაბაძი იყო არა მარტო ჩვენი რესპუბლიკის ფეიქრებისათვის, არამედ მოძვე რესპუბლიკეშიც.

მეტის მიღწევა და გაკეთებისათვის ფართოდაა გამოყენებული სოციალისტური მეთოდების არსებობას არსოფდეს ამ თმობა. მის შთაგონებულ შრომასზე თითქმის ყოველთვის იწერებოდა რესპუბლიკის გაზეთებში.

აი, რას წერდა მეოთხე ხუთწლელის ბოლოს წულუკიძის რაიონული გაზეთი.

„ეთერ ფარცვანიას სამწახარისი სტახანოველობა. დღისათვის მის 11 წლის და 7 თვის სწავარით დავალება აქვს განაღდებად“.

მეხუთე ხუთწლელში ეთერი უკვე ექვსწახარისი გახდა და ნახტომისებურად შეიკვალა მისი შრომის შედეგი.

მეხუთე ხუთწლელში წინა ხუთწლელების გმირი ორჯერ გმირი გახდა, — მისი შრომითი დღიური დავალება ექვსმაგად ასრულებოდა.

სწავლა გმირები ბევრნი როდი იყვნენ, მაგრამ ათასობებისათვის, მილიონებისათვის მისაბაძად ნაირე კანონდნენ. მისაღობობის მიხედვით, საბჭოთა ყავშირის კომუნისტური პარტიის X.IV ყრილობას ეს ადამიანები მარცხ თავისი ბევრი სიამაყეს და სიპროვლის გრძნობით ხედავდა. აღბათ იმეგობ, რომ ისინი იღებენ სოციალიზმის შენობის საძირკველთან, ისინი შრომობდნენ გააკეთებულ ენერჯით, შეუწელებელი გემში და წყვეტდნენ სახელმწიფოს განვითარების გეგმებს.

წულუკიძელი მუშა ეთერ ფარცვანიას ამ სიამაყის გრძნობას განსაკუთრებულად განიცდის.

4. დღიაკი

ჩვენი საიჯანო ქალები

სათველ ჯაჯვის წუხნოვს!

ზოგჯერ ახლავარდა ქალს, ვისაც ექვსმა ოცელისტმა მხედველობის სისუსტის გამო სათვალის ტარება უჩიარა, არაფრის დიდებით არ უნდა სათველ გაკეთებოს, ფიქრობს, დამაბერებს და დამაშწივებებს.

ჩვენი ახრთი კი, პირისახე სწორედ იმას უბერდება, ვისაც ხედავ უქირს და სათველს არ ატარებს.

სახე იმიტომ ბერდება, რომ ადამიანი მხედველობას ძაბავს, თვალს ან ძალიან ფართოდ ახვს, ან, პირაქით, ჭუტავს, რომ უფრო კარგად დაინახოს საგანი. ამის გამო, თვალის უკეპში ბატყფეხური ნაოქები ჩნდება და სწორედ ეს ნაოქები აბერებს სახეს. ცელი მხედველობა ადამიანს მუშაობაში ხელს უშლის, საზოგადოებაში ყოფნისას ახლომხედველი ადამიანი დამაბებულია, რომ ნაცნობები არ გამოჩნდეს, ქუჩაში, სადღე ტრანსპორტის დიდი მოძრაობას, ის თავს უშწუროდ გრძნობს, დაწველია და მისი ეს განწყობილება, ცხადია, სახის გამომეტყველებას თავის დღას ასაგამს.

სწორედ შეჩვეული ჩარჩოიანი სათველი ახლავარდულ სახეს სანდომიანობას და ინდივიდუალობას ანიჭებს.

ამიტომ, ჩვენ გვიჩად, რამდენიმე რჩევა მოგვცეთ იმისა თუ როგორ აირჩიოთ ოქვი-კური სათვალის ჩარჩო (ქ ლაბარაკი არ გვე-

ქნება შხის სათველზე), რომ თქვენი სახის მოყვანილობა უხდებოდეს.

მრგვალ სახეს თხელ ჩარჩოში ჩამძელი სათველ მოუხდება. ოღნავ ოვალური, წარბებს ან ოღნავ ზეწეული.

ოთხკუთხედ სახეს უფრო სქელჩარჩოიანი სათველ დამშვენდება, წარბებთან — სწორი ხაზით, ძირს კი — მომრგვალებული.

კვადრატული სახისთვის ჩარჩო შეიძლება მრგვალი იყოს და ოვალურიც.

თუ ფართო პეტი და სავეს ნიჟაკი გაქვთ, სათველის ჩარჩო უფრო მასთური უნდა იყოს, სწორკუთხოვანი ან კვადრატული.

თუ სახის ზემო ნაწილი შედარებით ფართო გაქვთ, ჩარჩო ეთირა და ოვალური უნდა იყოს.

ოვალურ სახეს წერილი, მრგვალი ჩარჩო მოუხდება, ოღინდ ჩარჩო წარბებს არ უნდა ასცილდეს.

რა ფეხვარი ჩარჩო აირჩიოთ? ამას ჩვენი უპოთეად სარკე გეტყვით.

ჩვენ ეს ერისკვირევეთ: არ ატაროთ ახლავარდებმა ლითონის ჩარჩოიანი სათველი, რადგან პრილა ლითონი სახეს აუბეშებს და, ამვე დროს თვითონ იტყროს ყურადღებას და სახის მიმხედველობა იყარება.

პოლიტერი ეურნალიანდ „გოსპოლინი“
თარგმნა მ. ზილბარბანსკიმ

პედაგოგიის ანბანი

განყოფილება ხელმძღვანელობს საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი, პროფესორი ირაკლი ჯაღავაძე.

ექსპერიმენტული დაკითხვები

ახალშობილობის პერიოდში ბავშვებმა წმინდა აღენიშნებათ კანის სხვა და სხვა სახის გაღიზიანებანი, კანზე შარდის ან განაგლის მოხვედრის გამო. რაც შემზომეკვეთი, კანის ასეთი გაღიზიანება ბავშვის იდეალური მოვლის პირობებშიც არ არის განიორიხებო, რაც ბავშვის კანის მხოლოდ მომეტებულ მგრძობილობითაა გაიპრობებულა. ვარშო გაღიზიანებულების მიმართ ბავშვის კანისა და ლორწოვანი გარსების მომეტებულ მგრძობილობას ექსპერიმენტულ-კატარული დათვლით ეწოდება. უწინ ეს დადავლება ჩვენში საუჭიროა ან თუ თოდირის სახელით იყო ცნობილი.

ექსპერიმენტული დათვლის თავიერი სიმშობისა და გავრცელების მიხედვით ჩველ ბავშვთა დადავლებებს შორის ერთერთი მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს. უსაინყელ წულში ამ დადავლების ერთგვარი მატება შეინიშნება. ამავე დროს აღსანიშნავია, რომ ასეთი ბავშვები მოზარდობისას ვარკვეულ მდირეობისას იჩენენ ისეთ ინფექციურ-ალერგიული დადავლებების მომართ, როგორცაა: ბრონქული ასთმა, რეკრატინი, კოლევუნერი დადავლებანი და სხვა. დადავლება შედარდება სიკოცხლის პირველ თვეებშიც, განსაკუთრებით, 6 თვეშიც დასაის ბავშვებში. 6 თვიდან ორ წლამდე მით გამოვლინება შედარებით იშვიათია, ხოლო ორი წლის შემდეგ იგი თანდათან მცირდება და თითქმის სრულად ჰქრება, რის გამოც მოზარდულ ბავშვებში იგი მხოლოდ ერთადეული გამოვლინების — სახით შეიძლება იყოს რევისტირირებულა.

ექსპერიმენტული დათვლით უფრო ხშირია ვარკვებში, ვიდრე გოგონებში. განსაკუთრებით ხშირად ავადდებიან პირველი ბავშვები — პირველი. ამ დადავლების მიმართ ვარკვეული მდირეობები ხასიათდებიან მსუქანი, ნირმარბე მტკიცე წინის ჰქონე ვერგთორღებული პასტოზური ბავშვები.

დადავლების ტიპურ შემთხვევებში ყურადღებას იპრობებს ცვლილებები კანის მხრივ: კანის ნაოქებისა და ნაკეცების მიდამოში განსაკუთრებით, ილიის, საზარდელის და დანდელუბის არეში კანის შეწითლება და შეშუშება ანუ გამოყუცება. ასეთ გამოყუცება ხშირად ადგილი აქვს კისრისა და ყბაქვეშე ნაკეცებში და ყურის ნივარების ირვავილიც: გამოყუცების მიდამოში კანი მოწითალო-ვარდისფერია, მზრწინავი, საკისინებური შედარებით, ორნად შემუშებულა, ზოგჯერ — დამსდარი და სისხლმდიანარი, ზოგჯერ — მორუხო-მოითეთრო ფუფხებში დაფარული.

ალბათ, შევიძინებიათ, რომ ასეთ ბავშვებს თავზე, განსაკუთრებით დიდი ყოფილბანდის ირვაველ და ნათხემის მიდამოში, ხშირად აქვთ მოვითალო-ნაკრისფერი ცხიმივანი ქერბები, რასაც ჩვენ გენისს ვეწოდებთ. ასეთი ქერბები შეიძლება წარბების არეშიც განვითარდეს.

აღნიშნულს გარდა, ექსპერიმენტული დათვლით დადავლებულ ბავშვებს ლოყებზეც აქვთ სდი კანისაგან მვეერთად შემთავარული შრალი, მიმწვარი რძის მსგავსი ფუფხები, ვერგდრობებულა რძის ფუფხი. ზოგჯერ იგი მთელ სახეზე ვრცელდება, ხასიათდება მდირე კველით და ქატოსებური აქვრცელით. ქველისა და მის შედგავად გამოყუცული გაღიზიანების გამო, ხშირად ვითარდება სხვადასხვა სახის გამონაყარი, რაც ზოგჯერ კანის მთელ დადავლებას — ეკსპერიმენტულად. ასეთ ბავშვებს ხშირად იგენიშნება პერიფერიული ლიმფური ჯარკვლების ვადლებაც, განსაკუთრებით დიდდელა კისრის, ხისქვეშა, ყურის, უხანს და ყუთის ლიმფური კვანძები.

ექსპერიმენტული დათვლის დროს სხვადასხვა ხასიათის გამონაყარი კანის სხვა ადგილებზეც ვხვდებით — გულმკერდზე, ზურგზე, კიდურებზე. გამონაყარი ხან მორთილავი, წერტილი ოსის მარკელს ოდენა, ხან — სითხით სავსე მომცოკ ბუშტუკებია, უფრო მოზარდულ ბავშვებში კი ჰქონრის ცივბის გამონაყარს წყავს. ქველის გამო, კანის მდირეად გაღიზიანებისას, არაშევაითია ჩრატოვანი სახის გამონაყარიც.

კანის გარდა, ექსპერიმენტული დათვლის დროს ვარკვეულ ცვლილებებს განვიდებთ ლორწოვანი გარსებში. ენის ლორწოვანი ეპითელის ჩამოფუქენის გამო, მასზე ხშირად ჩნდება სხვადასხვა ზომის და ფორმის მოთეთრო ლექები და ზოლები, რაც მის გამორგებულ რუბის შეხებულებას აძლევს და აგოგრაფიული ენის სახელითაა ცნობილი.

ცხვირის ლორწოვანი გარსის მომეტებულ მგრძობილობის გამო, ხშირია სურდო, რო-

მელიც ვამლერებულ გამოწინდელი და ხანგრძლივებულ მიმდინარეობით ხასიათდება. ამის გამო, ცხვირის ნესტოების მიდამო ხშირად ფუფხით იფარება. არაშევაითა ადგილობრივად და სასის ნესტოების ვადლებაც, რაც ბავშვს თავისებურ გამომეტევებას აძლევს (ე. წ. აღენიღდერი სახე), ამავე მიზეზების გამო ხშირია სასნებო გზების ანთებითი დადავლებანი — ლორწოვალტრანქტიტი, ბრონქიტი, ფუფხების ანთება, რომლებიც დუნე, გახანგრძლივებულ და ქრონიკული მიმდინარეობით ხასიათდებიან.

არაშევაითა თვალის კონიუნქტივის შეწითლება, ქუთუთების შეშუშება და შეწივება.

ექსპერიმენტული ტრაქტის ლორწოვანი გარსის მომეტებულ მგრძობილობის გამო, ექსპერიმენტული დათვლით დადავლებულ ბავშვთა თითქმის ნახევარს აღენიშნება ექსპერიმენტული აშლილობა, ხშირია, მიმწვანო-მოყვილოლო ფერის თხელი, ლორწოვანი განავალით.

სასრად გზების ეპითელის ჩამოფუქენის გამო, შარდი უხე ნალექა შეიცავს ხშირია შარდის ბურტისა და საშარდ გზების ანთებით დადავლებანი.

ნერველი სისტემის მხრივ ხშირია ძლიერი კავილი, მოუსვენრობა, ვირვებულობა, უპილობა, ტემპერატურის უმრუხუ მერკეობა, სისხლში — ანემია და ეოზინოფილია.

ექსპერიმენტული დათვლით აღერგებულ დადავლება, რომლისმდე მიმრეცხებულა ხშირად მემკიდრეობით ვადევნება ხოლმე. ამ დადავლებას ვანივითარებ მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს დღის კვების რეჟიმი, ეპილოლის პერიოდში ვადებნილი სხვადასხვა დადავლებანი (გრიპი, ორსულთა ტოქსიკოზები და სხვა). როგორც ჩვენმა უხანესი გამოკვლევებით მტკიცებია, ამ დადავლების ფორმირებაში ვარკვეულ როლს დღესა და ბავშვის შორის სისხლის გავლენის შეუთავსებლობაც უნდა ითამაშობოდეს.

არანაკლებ მნიშვნელობა ენიჭება ბავშვის კვების, ეუბის რეჟიმის ვარკვევები. ცალმხრივი კვება, რძის, აჭრების, ხენდროს, შოკოლდის, თაფლის, ნივებისა და სხვა საკვების ვადავარგობით მიღება. დადავლების გამოწინას ხელს უწყობს მდირეინფენციის-სტაფილოკოკების, ანტიბიოტიკებისა და ვამკალბულის არარაციონალური გამოყენება და სხვა.

აღნიშნულს გამო, დადავლებით თვიდან ავადდებიან მძირით, ისეთ ქალებს, რომელთაც აღენიშნებათ მომეტებულ მგრძობილობა ანუ ალერგია, უკვე ორსულობის პერიოდში უნდა შეეზოღდეთ მუხვის, ლორის ხროვის, სისისის, კონსერვების, ნივანი და წყნავანი საკვების, შოკოლდის და ყუვის მიღება. ორსული ქალის საკვები უნდა იყოს სრულდირებულდანი, მდირარი ხილითა და ბირტნეულით.

ახალშობილის სისუფთავს უდიდესი ყურადღება უნდა მიექცეს ისევე, როგორც ოთახის, თეთრეულის სისუფთავს, ჰაერითა

ქველნარი

ნ ა ე ც ხ ა ჯ ი ფ ხ ვ ი ე ჯ ი ც ო მ ი ს უ გ ა ნ

და მზის სხივებით ფართოდ სარგებლობას, პიკინური აბაზანების სისტემატური ხმარებას. ბავშვის შეხვევისას უნდა ვეცადოთ, რომ საფეხს არ ჰქონდეს ნაკვები. დაუშვებელია დიდი ზომის მუშაობის ხმარება, კანის მკრედილი გაღიზიანებისას, ბავშვს ჩაბანის შემდეგ, იმავე წუთში უნდა წავსვათ მცენარეული ზეთი ან თუთხის ქონი. კარგია ჰაერის აბაზანები.

დაავადების დაწევისთანავე საჭიროა ბავშვის როგორც დიეტური, ისე მედიკამენტური მკურნალობის რაოდელი დაწყება.

მკურნალობა, ერთიანი შეხედულება ექსკუდაციური დიათეზის დიეტოთერაპიის შესახებ დღემდე არ არსებობს (ზოგი ავტორი მითითებს ცხიმების შეზღუდვას, ზოგი, პირიქით — ცილებისა და ნახშირწყლების შემცირებას), მაგრამ, ჩვენი აზრით, ყოველი დაავადებულ ბავშვი ინდივიდუალურ მიდგომას საჭიროებს. აუცილებელია დადგინდეს, რომელი საკვები: ანუცის ექსკუდაციური მოვლენების გამწვავებას, ჩვენი დავალებებით, პასტორულ ბავშვში მკონანდუქნილია საკვების სერიოზო რაოდენობის შემცირება, ქალის რძისა და, საერთოდ, რძის ნაწარმის შეზღუდვა და მისი შეცვლა ბოსტნეულსა და ხილის პურებით. ბოსტნეულის ნახარშზე დაზოგბებული ფაფეულით და სხვა. დაავადების გამწვავებისას ზოგჯერ საჭირო ხდება ცილოვანი საკვების შეზღუდვა. კანის ძლიერი გაღიზიანებისას, უმჯობესია ურბო ნარეგების დანიშვნა (ე. წ. ნუშის რძე, სოიოს რძე და სხვა).

აუცილებელია ვიტამინების დიდი რაოდენობით მიღება. ხილუელსა და ბოსტნეულის წვენების გარდა, მიზანშეწონილია ვიტამინების მზა სახით მიცემა.

ორგანიზმის მოამბებელი მკურნალობის დასაქვეითებელ საშუალებათა (იმომფროლი, სუბსტანტი, პოპოლფენი და სხვა) ხმარება მხოლოდ ექიმის მითითებითა და რჩევადარბგებით უნდა იყოს ნაწარმოები.

გასსილდო, რომ მხოლოდ ექიმის სრულყოფილი შეფასებებით, მისი რჩევადარბგების გახეხრბლად გტარებითა და დროულად ჩატარებულ მკურნალობით არის შესაძლებელი თავიდან ავიცილოთ ჩვილდაშვთა ასაკის ეს საქმოდ ვაგრცელებული და ბავშვის ორგანიზმისათვის არც თუ ისე უწყბეული დაავადება.

ლოცნბერ ნოდარ ხრბახულიძე

არსებობს ფხვიერი ცომის მომზადების სხვადასხვა ხერხი. მისგან ყოველბა დღეზუელი, ნამცხარბი და სხვა.

ფხვიერი ცომის მომზადებლ იმზარება კარბი, მარგარინი ან ერბო, შაქრის ფხვნილი, კვერცხი და პურის ფხვილი.

კარბი ან მარგარინი რომ ადვილად დაიზილოს, რბილი უნდა იყოს, მარგან გასათბობლად არავითარ შემთბევამი არ უნდა იდობლად ცეცხლზე. ის რომ შთბეს, ამისათვის რბმდენიმე საათის ოთახის სიბოთში უნდა გაეჩერებოს.

პურის ფხვილი მზრალი უნდა იყოს და ხმარბების წინ გაიყაროს.

პირველი ვარიანტი: 200 გრ კარბი ან მარგარინი კარვად აზილთ. 2 მბლიად ამკერცხა და 2 კვერცხის გულ დღეზუბეთ 1-1½ ჩაის ჰქება შაქრის ფხვნილი, შთბეილეთ, შურბიეთ აზილთ კარბი და კიდევ კარვად ათბეილეთ. აურიეთ შბღღევის ძმარში გახსნილი საქმელი სოდა, შემცვე შურბიეთ 400 გრ პურის ფხვილი და ცომე სურბავლ მოზილეთ.

მეორე ვარიანტი: 2 კვერცხი გული, 2 სუფრის კოვზი შაქრის ფხვილი (ბუღრა) კარვად შთბეილეთ ეთბმარის, შემცვე კარვად 200 გრ. აზილთი კარბი და მარგარინი და კიდევ კარვად ათბეილეთ. შურბის დღეზუბეთ ვანილინი (კემპონბიბთ). პურიეთ 2 ჩაის ჰქება პურის ფხვილი და სურბავლ მოზილეთ ცომი.

მესამე ვარიანტი: 4 მბლიანი კვერცხი, 1 ჩაის ჰქება ერბო, 1 ჩაის ჰქება შაქრის ფხვნილი და 1 ჩაის ჰქება პურის ფხვილი ეთბმარბეთში აურიეთ და თბეილეთ ერთ საათს.

ზემოთაზბთბილ რბმდლბმე ცომისაგან დღეზული ასე მომზადება: თუნტის ყა-

ლიბებს წუნტბით ერბო ან კარბი და თბბბბბბბბუბში ფრკარბე და კელღებუე თხლფენად მოთაფტეთ ცომის პტარბპტარბ ნაქრბი (ცალიბში თბბბბბბბბ სბრცკე უნდა რარჩეს). რბცა ცომს ვეღლა ყალიბში მოთბბბბბბ, ცომბინ ყალიბბში დაწეველ თუნტის ფრცკებუე და გამბბბბბბბბბბ შედბით პტარბბბბბბბ. გამბმცხტარბ დღეზული ყალიბბბბბბბ ცობა შეაჭრბლეთ და ისე ამბბბბბბ.

თუ დღეზული მბლიანად შეიყოს ცომბი, მბლოდ ზემბდბან მობრბთ რბმდლბმე ტრემბი, ევლთბი, ბბლფაფთბი და სხვა, ისტკი დღეზულები კი, რბმდლბმეუე ადვილი იქნება დარჩენბლი, ამბბბბბბბბბბ ტრემბი, ბბლდინშუნღი მბბბბბბ და ზემბდბან მობრბთ კომბბბბ ან მტრბბბბ. შეგბბბბბ ცომბი ამბბბბბბბბბბ დღეზულს ზემბბბბბბ ცობბბბბბბბბბბბბბბბბ და ხბბბბბბ დაწმუნბბბბ. ამბბბბბბ სბრცკეუბი მბბბბბბბბბბ ტრემბი, ბბლკენკრბის ბბბბბბ და სხვა მბბბბბ, ზემბდბან ცი დაფშვნბლი ნამცხარბი მოყარბეთ.

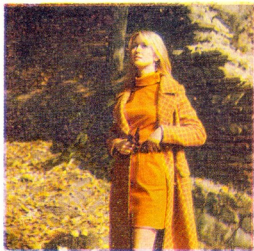
ზემოთაზბთბულებუე ერთბრბი ცომბის ზემბდბან აჭრბთბე ნამცხარბი მბბბბბბბბ; მოზილთი ცომბი გადწობბბბბბბბბბბ მოყარბლ სუფთბა ფტკარბე, გაბბბბბბბბუე ეთბი თბბბბ სბსქმელ, გამბბბბბბბ სხვადასხვა სახეზლბად (ჩაის და ღვინის ჰქების პრბბბ ან თუნტის საქეობბბბბ ყალიბბბბბ). თუნტის ფრცკელს მოყარბეთ პურის ფხვილი, დაწევეთ ზელ წინამარბ გაზბბბბბბბ ცომბი, თბბბბბბბ ზემბდბან წუნტბით 2 ჩაის კოვზ რბმეუე გახსნილი კვერცხის გული და თუ გსურბთ, მოყარბეთ შაქრის ფხვნილი ან წყრბილად დტკეობლი ნაბბბბ. თუნტის ფრცკელი შეზბთ პტარბბბბბბ და გამბბბბბბ.

თბბბბ სხლბბბბბბბბ

გარტარბის პირბელ გვერდბ — ნუნღე შაქარბიზბბბბბბ პტარბტრბ. მხბტარბ ბბბბბბბბბბ, გარტარბის მესამე და მეობბბ გვერდზე — მბბბბ, საქარბბბბბბ მოდღებბის სხვა, ფრცკარბ ფტკოვბბბ: ბ. ნა ცეცხარბბბ, ს. კალბბბბბ, ს. ტალბბბბბბბბ.

რედტკტორი მარტკა ბარბბბბბბ	სარბედ. კოლგბი: ნ. ბბბბბბბბ, მ. კალბბბბბ (მ. მბ, მდგინბ), ზ. კაბბბბბ, თ. ლაზარბბბბბ , ს. სბრბბბ, მ. სბბბბბბბ , ნ. ზალბბბბბ , ლ. ზბბბბბბ (მბბტ. რბდტკტორბ), თ. წარბბბბბ , ნ. ჰაბბბბბბ .	საქ. კბ ცენტრბლურბ კომბბბბბბ გამბმცემლობბ
რედტკტობის მბბბბბბბ — ლენბნის ქ. №14 . ტელფონბს №6, №8 : რბდტკტორბ — 99-98-71 , პასუხბსმცებელი მდგინბს — 93-98-56 , ვანყოფბლებბს — 99-50-39 , მხბტკტორბ რედტკტორბს — 93-98-57 , საქმეობმბბბბბბბ — 93-98-54 .	ტკრბდტკტორბი — მდგორბოვბ.	საქ. სარბბბბბბ საგამბმცემლობბ
ტრბბბბ — 122700 .	შეკვ 3928	ფტკ. 01610
ფტკ. კბ ცეცხარბბბბბბბბბბბბ სტბბბბ. თბბბბბ, ლენბნის ქ. №14.	თბბბბბბბბბბბბბბბბბბბბ	ფტკ. 01610
თბბბბბბბბბბბბბბბბბბბბ	ფტკ. 01610	ფტკ. 01610

Իմ Այն

ИНДЕКС 76178

8070

